

PYRENEITENKOIRIEN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

Hyväksytty Suomen Pyreneläiset ry:n yleiskokouksessa 3.3.2007

Hyväksytty Suomen Seurakoirayhdistyksen yleiskokouksessa 29.8.2006

Hyväksytty Suomen Kennelliiton jalostustieteellisessä toimikunnassa 23.5.2007

Päivitetty 9.9.2007 IW, 26.3.2009 IW 3.2.2010 IW ja 30.3.2010 IW

Päivityshistoria.....	3
1 Yhteenveto.....	4
2 Rodun tausta.....	6
3 Järjestöorganisaatio ja sen historia.....	8
3.1 Jalostustoimikunnan organisaatio.....	9
4 Nykytilanne.....	9
4.1 Populaation koko ja rakenne.....	9
4.2 Jalostukseen käytetyt koirat.....	12
4.3 Urosten & narttujen jälkeläistilasto 20 vuoden ajalta.....	15
4.4 Tehollinen populaatio ja sukusiitosprosentit.....	18
4.5 Lisääntyneet rekisteröinnit.....	31
4.6 Luonne ja käyttöominaisuudet.....	31
4.6.1 Luonteen heikkoudet, vahvuudet, mahdollisuudet ja uhat.....	32
4.6.2 Käyttöominaisuudet.....	33
4.6.3 Luonnetestit.....	34
4.7 Terveys.....	37
4.7.1 Pevisa-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet.....	37
4.7.2 Muut rodulla todetut sairaudet.....	41
4.7.3 Pevisaohjelma.....	42
4.7.4 Suomessa todetut sairaudet ja niiden merkitys.....	43
4.7.5 Muita rodulla Suomessa esiintyneitä sairauksia.....	44
4.7.6 Terveyskysely.....	44
4.7.7 Yhteenveto muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvatuista sairauksista.....	46
4.7.8 Sairauksien merkitys jalostukselle.....	48
4.7.9 Ulkomuoto ja sen kehittyminen.....	49
4.7.10 Tuomarien esittämiä puutteita koirien ulkonäössä.....	50
4.7.11 Jalostustarkastus 2006, 2007 ja 2008.....	51
5 Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta.....	51
6 Jalostuksen tavoitteet ja strategiat.....	51
6.1 Visio.....	51
6.2 Rotua harrastavan yhdistyksen tavoitteet.....	52
6.2.1 Yleiset tavoitteet.....	52
6.2.2 Geenipohjan laajuus.....	52
6.2.3 Koiran terveys.....	52
6.2.4 Luonne.....	52
6.3 Rotua harrastavan yhdistyksen strategia.....	53
6.3.1 Keinot tavoitteiden saavuttamiseksi.....	53
6.3.2 Geenipohjan laajentaminen.....	54
6.3.3 Terveiden edistäminen.....	54
6.3.4 Ulkomuoto.....	56
6.3.5 Luonne ja käyttöominaisuudet.....	56
6.4 Uhat ja mahdollisuudet.....	56
6.4.1 Populaatio.....	56
6.4.2 Luonne.....	57
6.4.3 Terveys.....	57
6.4.4 Rakenne.....	57
6.4.5 Markkinapotentiaali.....	58
6.4.6 Varautuminen ongelmiin.....	58
6.4.7 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi.....	59
6.5 Aikataulusuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi.....	60
7 Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta.....	60
8 Lähteet.....	61
9 Liitteet.....	61

Kiitokset Elina Haapaniemelle, joka tarkasti JTO:n seuraavien asioiden osalta: rodun tausta ja historia, järjestöorganisaatio ja sen historia sekä rodun historia Suomessa.

Päivityshistoria

Päivitykset 26.3.2009 IW:

Korjattu koko tekstistä sanaan jalostusjaosto viittaavat sanat olemaan jalostustoimikunta. Syyskokous 25.10.2008 lakkautti jalostusjaostot ja päätti valtuuttaa yhdistyksen hallituksen kokoamaan jalostustoimikunnan.

kohta 3 lisätty puheenjohtaja 2009, lisätty 2007 erikoisnäyttely, korjattu jäsenmäärä vastaamaan 31.12.2008 tilannetta, lisätty agilityliiton jäsenyys.

kohta 3.1 Muutettu jalostustoimikunnan organisaatio vastaamaan yhdistyksen kokouksen 25.10.2008 päätöstä. Lisätty vuosikokouksen 2009 päätös jalostustoimikunnan toimintaperiaatteista.

kohta 4.1 Taulukko 3. Pyreneittenkoirien rekisteröintimäärät, pentuemäärät, jalostukseen käytetyt urokset ja nartut korjattu olemaan vuoteen 2008

kohta 4.2 korjattu jalostusurosten prosentuaaliset taulukot vuoden 2008 tilanteen mukaiseksi

kohta 4.3 taulukot 6 ja 7 päivitetty kaiken muun paitsi alenevissa polvissa osalta vuoden 2008 tasolle

kohta 4.4 prosentuaalinen osuus neljän uroksen jälkeläisistä verrattuna rekisteröinteihin korjattu vuoden 2008 lukujen mukaiseksi.

Tehollinen populaatio taulukko päivitetty viimeisen kymmenen vuoden mukaan.

kohta 4.5 korjattu rekisteröityjen suhdetta

kohta 4.6.3 lisätty tiedote luonnetestipöytäkirjan muuttumisesta

kohta 4.7.1 PEVISA ohjelma.

Lisätty 1.1.2008 voimaan tullut PEVISA-ohjelma.

Korjattu lonkka-, kyynär- ja polvitutkittujen taulukot viimeisten 10 vuoden tilanteen mukaisiksi.

kohta 4.7.2 silmänsairaudet, päivitetty vuoden 2008 tilanteen mukaisesti. Lisätty kaavio kuvaamaan silmänsairauksia.

kohta 4.7.3 poistettu esitettävä PEVISA-ohjelma, lisätty tiedote rodulla olevasta PEVISA ohjelmasta.

kohta 4.7.5 muita rodulla esiintyneitä sairauksia, lisätty syringomyelia, aivorungon atrophia, vesipää. Korjattu vuodet olemaan vuoteen 2008.

kohta 4.7.11 lisätty jalostustarkastukset vuosilta 2007 ja 2008

kohta 6.2.3 korjattu tavoitteena oleva Pevisaan liittyminen nykytilanteen mukaiseksi.

kohta 6.3.1 jalostussuositukseen lisätty lause: jalostussuositusten tulee täytyä astutushetkellä (yhdistyksen kokous 25.10.08)

kohta 6.3.3 muutettu lause: Vuoden 2007 aikana haetaan mukaan PEVISA-ohjelmaan lonkkien ja kyynärien tutkimuspakon osalta vastaamaan nykytilannetta.

Kohta 6.4.7 korjattu jalostustoimikunnan organisaatio vastaamaan 25.10.2008 kokouksen päätöstä. Lisätty 21.3.2009 vuosikokouksen hyväksyntä jalostustoimikunnan toimintaperiaatteista.

3.2.2010 Päivitys IW

Kohta 6.3.1 Vaihdettu jalostussuosituksen paikalle syyskokouksen 7.11.2009 hyväksymät suositukset.

30.3.2010 Lisätty vuosikokouksen muutokset pentuvälitykseen.

Korjattu havaittuja kirjoitusvirheitä.

1 Yhteenveto

Pyreneittenkoira on vanha rotu, jonka alkuperä on tuhansien vuosien takana.

Rotu on säilynyt vuosisatojen saatossa hyvinkin samanlaisena. Rotu on tunnistettavissa vanhoista maalauksista, vaikkakaan rotua ei satoja vuosia vanhoissa maalauksissa kuvata valkoisena. Siitä lähtien kun valokuvia rodusta on ollut olemassa, on rodun pystynyt tunnistamaan, tyyppi ei ole juurikaan muuttunut näistä ajoista

Kautta aikain ihmiset ovat rakastuneet rodun ulkomuotoon ja luonteeseen. Sukupolvien ajan pyreneittenkoirien kanssa toimineet ovat pyrkineet pitämään rodun muuttumattomana. Nyt on meidän aikamme vastata siitä, että meidänkin sukupolvemme jälkeen rodusta edelleen löytyy se, mikä tekee pyreneittenkoirasta kauniin, rakastettavan, lempeän laumanvartijan, tyyppiä tai luonnetta muuttamatta.

Jalostuksen tavoiteohjelmaan on koottu rotukohtaisten suositusten lisäksi koirajalostuksen ja sen etiikkaan liittyviä yleisiä suosituksia. Tavoiteohjelmaa noudattamalla kasvattaja voi olla varma, että hän pyrkii toimimaan rodun parasta ajatellen. Yksittäinen kasvattaja saattaa ajatella suosituksista poiketessaan, ettei yhdellä pentueella, ole mitään väliä, ei olisikaan, mutta jos enemmistö ajattelee samalla tavalla se näkyy rodussa nopeasti. Moni rotu on pilattu ihmisten kunnianhimon takia, monta rotumääritelmää muutettu vain siksi, että ihmiset ajattelemattomuuttaan jalostavat jonkun rotuominaisuuden pois ja lopuksi tämä ominaisuus katoaa. Voidaanko silloin enää puhua samasta rodusta, jos alkuperäiset ominaisuudet hävitetään?

Pyreneittenkoirilla ei onneksi ole havaittavissa mitään sellaista ongelmaa tai sairautta, joka nousisi ylitse muiden. Pyreneittenkoirakaan ei ole täysin terve rotu, rodun sairaudet ovat tyypillisesti sellaisia, joita tavataan muissakin roduissa. Tämän suhteen olemme onnellisessa asemassa ja asioihin onkin pyrittävä tarttumaan ennen kuin ne ongelmaksi muodostuvat. Tämän johdosta sairauksia pyritään seuraamaan tarkasti.

Rodun terveydentila on säilynyt aika vakiona. Muutamia yksittäisiä sairaustapauksia (mm. epilepsiaa, mahalaukunkiertymää, OCD:ta, entropiumia, patella luksaatioita jne.) on todettu, mutta näihin vaikutetaan tiedottamalla mahdollisesti sairaiden koirien yhdistämisestä koituvista riskeistä ja seuraamalla linjoja, joissa sairautta esiintyy.

Luonteen vaaliminen on erittäin tärkeää. Ei-toivottuja luonteen ominaisuuksia on ollut havaittavissa, ei vielä hälyttävässä määrin, mutta asiaan on puututtava ennen kuin rodulla on maine "vihaisena" koirana. Tämän eteen kasvattajat voivat tehdä paljon, jalostukseen käytettävien koirien terve luonne on ensiarvoisen tärkeää, samoin se, että kasvattaja on itse perillä luonneominaisuuksista sekä kykenee opastamaan ja neuvomaan kasvattamiensa koirien omistajia. Kasvattajilla on suuri vastuu valita pennunostajien joukosta ne, joilla on tarjota pyreneittenkoiralle sopivat elinolosuhteet ja joille tämä rotu sopii.

Ulkomuotojalostuksessa pääpaino on edelleen oikean tyyppin säilyttämisessä. Pyreneittenkoiran tekee pää ja ilme, sekä olemus ja ryhti. Vieläkin on havaittavissa liian kapeita ja pitkiä päitä, liian korkeita otsapenkereitä, korkeita kalloja, löysiä huulia, turhan korostuneita kulmakaaria, havaittavia otsaurteita, rotumääritelmästä poikkeavia, pyöreähköjä silmiä. Jonkin verran on matalia ja pitkärunkoisia koiria. Lisäksi on myös turhan kevyitä ja kevytluustoisia yksilöitä.

Pään lisäksi erittäin tärkeä osa pyreneittenkoiraa on TERVE rakenne sekä TERVEET liikkeet – molemmissa näkyä valitettavan paljon puutteita.

Kokonaisuutena pyreneittenkoiran tulee olla kookas, vaikuttava ja vahvarakenteinen, kuitenkin tietyllä tavalla tyylikäs.

Rotumääritelmässä mainittavia hylkääviä virheitä on myös havaittavissa. On yksilöitä, joilta pigmentti kirsusta puuttuu osittain tai lähes kokonaan. Rotumääritelmä kuvaa hylkääväksi virheiksi kaiken muun väriset kuin täysin mustat kirsut, silti näyttelykehissä pigmentittömät koirat saattavat tulla valituiksi jopa rotunsa parhaaksi. Lisäksi on myös puutteellisia ja puuttuvia kaksoiskannuksia, myös tämä lasketaan hylkääväksi virheeksi. Näihin virheisiin paneudutaan lisäämällä tiedottamista tuomareille.

Huolimatta ongelmista yhdistys suhtautuu kuitenkin tulevaisuuteen luottavaisesti, yhteistyöllä ja avoimuudella ongelmista varmasti selvittää.

Pyreneittenkoiran jalous, rohkeus ja itsenäinen luonne on hurmannut ihmisiä jo vuosisatoja, miksi niin ei olisi myös tulevaisuudessa.

2 Rodun tausta

Historia

Alunperin pyreneittenkoirien arvellaan periytyvän suurista, Aasian vuoristoissa tuhansia vuosia sitten vaeltaneista koirista. Sen mukaan mitä Ranskassa on kirjoitettu, nämä suuret koirat seurasivat vaeltavia heimoja ja heidän laumojaan Aasiasta länteen. Heimojen vaeltaessa länteen ja asettuessa Euroopan eri vuoristoalueille, kehittyi jokaiseen niistä oma vahtitrotunsa; muremma Italiaan, sarplaninac Jugoslaviaan, kuvasz/cuvac Unkariin/Slovakiaan, owzarek podhalanski Puolaan ja pyreneittenkoira Pyreneille.

Pyreneitten vuorilta pyreneittenkoira löysi ihanteelliset olosuhteet kehittymiselleen. Sen tehtävänä oli suojella laumoja petoeläimiltä ja rosvoilta, sillä sudet ja karhut, eivätkä myöskään kaksijalkaiset ”ihmispedot” olleet tuntemattomia.

Kirjoituksissa rotu on ollut tunnettu jo keskiajalla. Se on mainittu Gaston Phoebusin kirjoituksissa 1300-luvulla. Vuonna 1407 historioitsija Labedanin Boudette mainitsee, että Lourdesissa sijaitseva de Foixin linna oli pyreneittenkoirien vartioima. 1700 -luvun alusta Argelès-Gazost:sta kotoisin olevan M.Byassonin kirjoitti, että vuonna 1675 ranskalainen prinssi Dauphin, Ludvig XIV:n poika, rakastui pyreneittenkoiraan kahdeksanvuotiaana vieraillessaan Baréges:issä. Kun oli aika lähteä hän halusi ystävänsä ”Patoun” tulevan kanssaan Louvreen. Kaksi vuotta myöhemmin markiisi de Louvois vieraili Baréges:issä ja halusi myös pyreneittenkoiran. Betpoueystä hän otti kotiinsa huomattavan kauniin pyreneittenkoiran, joka oli koko hovin ihailema.

1700-luvun aikana pyreneittenkoirasta tuli suosituin rotu Ranskan aateliston omistamilla suurilla maataloilla. Siellä niitä käytettiin sekä seura- että vartiokoirina.

Pyreneittenkoirien suosio, koska ne olivat niin ylhäisiä ja majesteetillisiä, oli kasvussa. 1808 raportoitiin todellisista pyreneittenkoiramarkkinoista, joilla myytiin sekä aikuisia että pentuja: ”Joka sunnuntai lammaspaimenet tulevat Cauterets:hin markkinatorille. He tietävät varmasti, etteivät palaa kotiin tyhjin taskuin, niin kauan kun koirat, joita he tuovat kaupattaviksi, ovat puhdasrotuisia”

1800-luvulla rotu ei ollut vielä kovinkaan yhdenmukainen, ainakaan L’Acclimation –lehdessä 20.02.1874 julkaistun artikkelin mukaan:

Pyreneitten vuoristossa on monen tyyppisiä isoja koiria, joita kutsutaan nimellä Chien de Montagne (vuoriston koirat) ja joukossa on kaksi täysin erilaista rotua. Yhtä voisimme kutsua nimellä ”Chien des Pyrenees Occidentales” (koira Pyreneitten vuoriston länsipuolelta). Tällaisia koiria nähdään erityisesti Bagnères-de-Bigorren ympäristössä, ja näillä koirilla on raskas kuono, roikkuvat huulet ja pyöreät korvat. Turkki on vähän kihara, väriltään valkoinen ja musta. Tämä voisi olla Terre-Neuve (newfoundlandinkoira) rodun esi-isä. Tämä rotu on levinnyt laajasti ympäri Ranskaa.

Toinen tyyppi on ”Chien des Pyrenees Orientales”(koira Pyreneitten vuoriston itäpuolelta). Tämä koira on kookas ja elegantimpi. Kuono on kevyempi ja hienostuneempi, riippuvat korvat kärjistään terävämmät. Turkki on pehmeä ja runsas, väriltään valkoinen, vaaleanharmin tai tummin merkein. Merkit ovat tavallisimmin korvissa ja päässä, koira voi myös olla täysin valkoinen. Tämä tyyppi, mahdollisesti kaikkein kaunein kaikista Ranskan vahtikoira-roduista, on myös merkittävä voimiltaan ja vartiointivietiltään.

Lourdesin linnassa on maalauksia 1800-luvulta, joissa pyreneittenkoirat ovat ruskeapäisiä, joskus lähes kokonaan ruskeita, sekä koiria joilla on harmaanruskeat merkit.

Ensimmäinen yksityiskohtainen kuvaus pyreneittenkoirasta on kreivi de Bylandtin kirjassa 1897.

Ensimmäiset rotuyhdistykset aloittivat toimintansa noin 1907, jolloin Pastoure Club Lourdesissa Pyreneitten vuoristossa järjestäytyi edistämään rotua. Samoihin aikoihin julkaistiin ensimmäinen rotumääritelmä.

Vuonna 1923 Réunion des Amateurs de Chien Pyrénées laati virallisen rotumääritelmän Ranskan kennelklubille Bernard Sénac-Lagrangen aloitteesta. Nykyinen rotumääritelmä on edelleen hyvin samanlainen kuin vuonna 1923 laadittu, joskin siihen on lisätty joitakin tarkennuksia.

1800-luvulla ensimmäiset pyreneittenkoirat vietiin maasta. Kiitos Ranskassa vierailleille turisteille ja muille ulkomaalaisille, jotka rakastuivat tähän ihmeelliseen rotuun. 1824 ensimmäiset pyreneittenkoirat vietiin Amerikkaan. Amerikan Kennel Club virallisti pyreneittenkoirarodun helmikuussa 1933 ja työ rodun saamiseksi näyttelyiden piiriin alkoi huhtikuussa 1933

1850 Englannin kuningatar Victoria omisti pyreneittenkoiran. Ensimmäiset pyreneittenkoirat rekisteröitiin Englannin Kennel Clubiin 1885-1886. Lady Sybil Grant toi Englantiin ensimmäiset jalostusyksilöt vuonna 1909.

Ranskasta rotu levisi 1900-luvulla muualle Eurooppaan. Pyreneittenkoiria on nykyisin lähes jokaisessa maailmankolkassa Alaskasta Afrikan mantereelle.

Pohjoismaat:

Norjaan ensimmäiset pyreneittenkoirat saapuivat 1940-luvun loppupuolella.

Ruotsiin ja Tanskaan rotu saapui 1950-luvulla.

Suomeen ensimmäinen pyreneittenkoiran tuli vuonna 1963, kun Englannista saapui uros Bobby de Fontenay. Koiran omisti Soili Euramaa Sannäsin kartanosta Porvoon läheltä.

Soile Euramaa, kirjoitti koirastaan Pyreneittenkoira – alajaoston lehdessä 1/1983: Bobby oli ylväs rotunsa edustaja – säkäkorkeus noin 84 cm. Massiivinen päältä sekä muutoinkin mallikas de Fontenay- kennelin kasvatti. Bobby eli lähes kymmenenvuotiaaksi. Jälkeläisiä Bobbylla ei ollut.

Rodun kasvatustoiminta alkoi Suomessa vuonna 1969, kun vuonna 1966 Englannista tuodut kaksi narttua, Edwina de Rosavenda du Fontenay, omistaja Seija Kärkkäinen, Tuulian kennel, ja Ethel de Fontenay, omistaja Arne Ahokas, du Mont-de-Neige –kennel, astutettiin uroksella, joka oli Englannista Ruotsiin tuotettu Christo de Fontenay.

Rodun suosio pysyi vakaana 1970 - ja 1980-luvulla, pienin rekisteröintimäärä oli vuonna 1971 kolme kappaletta, suurimmat 1988 53 ja 1989 42 kpl. Vuosittaiset rekisteröinnit muina vuosina olivat 20-36 kappaletta.

3 Järjestöorganisaatio ja sen historia

Vuonna 1979 perustettiin rodun yhdistys Pyreneittenkoira-alajaosto, joka toimi silloisen rotujärjestönsä Suomen Seura- ja Kääpiökoirayhdistyksen alaisena. Vuoden 1986 jälkeen rotujärjestönä on ollut Suomen Seurakoirayhdistys ry.

Pyreneittenkoira alajaoston perustajana oli Elina Haapaniemi.

Yhdistyksen syyskokous 19.12.1992 hyväksyi pyreneittenkoirien ja pyreneittenpaimenkoirien toiminnan yhdistämisen. Tätä ennen pyreneittenpaimenkoirilla oli oma alajaosto, Pyreneittenpaimenkoirakerho. Uuden perustettavan yhdistyksen nimeksi tuli Suomen Pyreneläiset ry. Yhdistys merkittiin yhdistysrekisteriin 29.06.1994.

Suomen Pyreneläiset ry on hyväksytty SKL-FKK:n jäsenyhdistykseksi 16.08.1994 ja Helsingin Seudun Kennelpiirin jäsenyhdistykseksi 18.01.1995.

Rotua harrastavan yhdistyksen oikeudet on myönnetty elokuussa 1994.

Yhdistyksen puheenjohtajat:

Perustamisvuodesta alkaen, vuoteen 1993 puheenjohtajana toimi Elina Haapaniemi, joka nimettiin kunniapuheenjohtajaksi yhdistyksen täyttäessä 20 vuotta.

Aarno Martens 1993-1999

Tapani Koivusalo 1999-2003

Kirsi Nieminen 2003- Varapuheenjohtaja J-P. Kinnunen hoiti tehtävää syyskuusta 2003 maaliskuuhun 2004

Jukka-Pekka Kinnunen 2004-2005

Irma Wiita 2005 – 2007

Tuulikki Tammiala-Salonen 2007 – 2007

Satu Hattunen alkaen 2007 -

Jäseniä yhdistyksessä on tällä hetkellä (31.12.2008) 327 kpl sekä 18 tuomaria, jotka ovat lehden postituslistalla.

Yhdistys julkaisee jäsenlehteä, Pyrripostia neljä numeroa vuodessa. Tämä lisäksi vuodesta 1996 alkaen on julkaistu tilastonumero, johon on kerätty edellisen vuoden rekisteröinnit, tuonnit ja pentueet sekä tutkimustulokset, näyttelytulokset arvosteluineen käännettynä Suomen kielelle, toko-luonnetesti- ja Pk tulokset, yhdistyksen järjestämien kilpailujen: vuoden agilitykoira, vuoden tottelevaisin ja vuoden näyttelykoirakilpailun tulokset.

Yhdistys on järjestänyt erikoisnäyttelyn vuosina 2002, tuomarina Jean Bernard Moings, Ranska, 2003 tuomarina Chantal Reilhac, Ranska, 2005 tuomarina Gerald Calendrin, Ranska ja 2007 tuomarina Guido Massimello, Italia. Yhdistys on perinteisesti järjestänyt kesäpäivät vuosittain.

Yhdistys on jäsenenä Suomen Maremmano-Abruzzese Seura Ry:ssä ja Slovakianpaimenkoirayhdistyksessä, Suomen Palveluskoiraliitossa, agilityliitossa sekä Ruotsin ja Tanskan pyreneittenkoirayhdistyksissä.

3.1 Jalostustoimikunnan organisaatio

Suomen Pyreneläiset ry:n jalostustoiminnassa on kolme rotua, pk.pyreneittenpaimenkoira, lk pyreneittenpaimenkoira ja pyreneittenkoira.

Suomen Pyreneläiset r.y:n syyskokous on 25.10.2008 päättänyt yhdistää rotujensa jalostusta hoitavat jalostusjaostot yhdeksi, yhteiseksi jalostustoimikunnaksi.

Suomen Pyreneläiset ry:n jalostustoimikuntaan kuuluu puheenjohtaja ja vähintään kuusi jäsentä. Yhdistyksen hallitus nimittää puheenjohtajan joka yhteistyössä hallituksen kanssa muodostaa jalostustoimikunnan. Vuonna 2009 on jalostustoimikunnan puheenjohtajaksi nimetty Elina Haapaniemi.

Puheenjohtajan ja jäsenten toimikausi määräytyy jalostustoimikunnan toimintaperiaatteiden mukaisesti. Jalostustoimikunnan toimintaperiaatteet on sovittu jalostustoimikunnan kokouksessa 23.2.2009, hallitus on vahvistanut toimintaperiaatteet 7.3.2009 ja yhdistyksen sääntömääräinen vuosikokous 21.3.2009 vahvisti jalostustoimikunnan toimintaperiaatteet. Toimikunnan jäsenten tulisi edustaa monipuolisesti yhdistyksen edustamien rotujen ja rotumääritelmien sekä jalostuksen tuntemusta. Vuonna 2009 valitussa toimikunnassa on kaksi edustajaa jokaisesta yhdistyksen edustamasta rodusta ja puheenjohtaja.

Jalostustoimikunnan tehtävänä on vaalia edustamiensa rotujen tilaa ja kehitystä maassamme. Jalostustoimikunta kerää, välittää, tallentaa ja arkistoi rotujaan koskevaa tietoutta. Lisäksi jalostustoimikunta huolehtii edustamiensa rotujen kasvatukseen ja jalostukseen liittyvästä neuvonnasta ja opastamisesta sekä noudattaa Jalostuksen Tavoite Ohjelmien (JTO) ja jalostustoimikunnan toimintaperiaatteita.

4 Nykytilanne

4.1 Populaation koko ja rakenne

Suomen ensimmäiset pyreneittenkoirapentueet syntyivät vuonna 1969 nartuille Edwina de Rosavenda du Fontenay, omistaja Seija Kärkkäinen, Tuulian kennel ja Ethel de Fontenay, omistaja Arne Ahokas, du Mont-de-Neige -kennel. Molempien pentueiden isä oli Englannista Ruotsiin tuotettu Christo de Fontenay.

Taulukko 1. rekisteröinnit 1969-1989

1969	15
1970	9
1971	3
1972	31
1973	29
1974	20
1975	22
1976	35
1977	20
1978	23
1979	36

1980	23
1981	34
1982	37
1983	43
1984	35
1985	16
1986	23
1987	16
1988	53
1989	42

Taulukko 2. tuonnit, kappalemäärät ja tuontimaat vuosina 1970-1989. Kahden koiran osalta tuontivuosi epävarma.

Vuosi	kpl	Ruotsi kpl	Englanti kpl	Norja kpl
1970	1	1		
1971	5	3	2	
1972	2		2	
1973	0			
1974	1	1		
1975	3	2	1	
1976	1	1		
1977	1	1		
1978	2	1	1	
1979	2	1	1	
1980	3	3		
1981	0			
1982	1	1		
1983	2	2		
1984	3	1	1	1
1985	1	1		
1986	2			2
1987	7	3	4	
1988	6	6		
1989	22	22		
??	2	2		
	67	52	12	3

Taulukko 3. Pyreneittenkoirien rekisteröintimäärät, pentuemäärät, jalostukseen käytetyt urokset ja nartut 1990-2008

VUOSI	PENTUEITA	REKISTERÖINNIIT SUOMI	TUONNIT	KÄYTETYT UROKSET	KÄYTETYT NARTUT
1990	3	22	8	2	2
1991	6	40	8	5	6
1992	6	33	1	3	5
1993	4	25	1	4	4
1994	9	54	4	6	9
1995	4	28	4	4	4
1996	10	62	2	7	10
1997	4	30	2	4	4
1998	4	19		4	4
1999	7	38	1	6	6
2000	9	43	7	8	9
2001	10	72	6	7	10
2002	4	36	5	2	4
2003	14	101	4	10	14
2004	12	91	3	10	12
2005	12	99	2	9	12
2006	15	102	2	13	14
2007	8	55	5	6	8
2008	16	105	7	13	16
Yhteensä	157	1055	72	123	153

4.2 Jalostukseen käytetyt koirat

Taulukko 4.

Jalostukseen käytetyt urokset, niiden jälkeläismäärät ja jälkeläisten prosentuaalinen osuus 2004-2008 Suomessa syntyneistä ja rekisteröidyistä koirista. Lihavoidulla merkityt urokset, joiden jälkeläisten määrä ylittää viiden vuoden rekisteröinnistä jalostussuositusten mukaisen 5 %:n rajan. Taulukko on hieman pidemmältä ajalta informatiivisista syistä. Laskentaan on käytetty yllämainittuja vuosia.

Uroksen nimi	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Jälkeläisiä yhteensä 2002-2006	Jälkeläisprosentti 2002-2006
Ama'ville Balthazar						7		9	16	3.60 %
Anakin								13	13	2,92 %
A'Mäkings One of The Boys			7						0	0.00 %
Aspenella Hippeastrum		6							0	0.00 %
Blaireau Noire Eomer								7	7	1.57 %
Blaireau Noire Mithrandir							11		11	2.47 %
Blaireau Noire Nandor					11				11	2.47 %
Cashemire de Beaute Blanche								1	1	0.22 %
Chenespace Batu Baron			10						0	0.00 %
Chenespace Beau Marcus		11	9	15	5				20	4.49 %
Chenespace de Droite						9			9	2.02 %
Chenespace Defi Delacroix								4	4	0.90 %
Chenespace Garcon								3	3	0.67 %
Cookala Plougha Goodun	7								0	0.00 %
Euzkotar Long Distance Runner	9								0	0.00 %
Fortzato Bruno					15				15	3.37 %
Glatissant's Ark						9			9	2.02 %
Ideborgens Slipperv Kiss	7								0	0.00 %
Idoborgens Dark Lad Mission	5	7							0	0.00 %
Jättiäitin Ihmemies		6	9						0	0.00 %
L'Ambre Jaune Neville du Nord			8			9	8	15	32	7.19 %
L'Ambre Jaune Nobel du Nord					7				7	1.57 %
Laugtun's Sarek					17	21	8		46	10.34 %
Mörkömaan Tupu						5			5	1.12 %
Ossau de Duché de Savoy				21					21	4.72 %
Pvr-Angels Pacius					9				9	2.02 %
Pyrzillac's Desperado		7	18		4				4	0.90 %
Pyrzillac's Incrediablo								8	15	1,80 %
Pyrzillac's Guts'n Soul						7		11	18	4,04 %

Pyrzillac's Tacheron						15		18			33	7,42 %
Pvrzillac's Takes-It- All							10	10			20	4,49 %
Reiaumont Galliaqh of Nauvoo									10		10	2,25 %
Rival Du Mas De Canaillou	1										0	0,00 %
Romeo vom Berkahof						3	4				7	1,57 %
Stephen du Domaine de Pevrac						15	10				25	5,62 %
Suotella Destin			3								0	0,00 %
Suotella Genie		7									0	0,00 %
Suotella Grimpeur		1									0	0,00 %
Suotella Habile		6									0	0,00 %
Tiarnian Caruso								23	7		30	6,74 %
Tsaika Ivvsaur								7			7	1,57 %
Tsaika Nidoqueen									2		2	0,45 %
Tsaika Vulpix								8			8	1,80 %
Urrestarazu du Royaume D'ursita								6	12		18	4,04 %
Zephr vom Berkahof	9										0	0,00 %
Rekisteröinnit/vuosi/suomi	38	51	64	36	101	91	99	102			429	96,40 %
Tuonnit	1	7	6	5	4	3	2	2			16	3,60 %
rekisteröinnit yhteensä	39	58	70	41	105	94	101	104			445	100,00 %

Lihavoidulla merkityt urokset, joiden jälkeläisten määrä ylittää viiden vuoden rekisteröinneistä 5:n% rajan

Jalostukseen käytetyt urokset, niiden jälkeläismäärät ja jälkeläisten prosentuaalinen osuus 2007-2008 Suomessa syntyneistä ja rekisteröidyistä koirista. Lihavoidulla merkityt urokset, joiden jälkeläisten määrä ylittää kahden vuoden rekisteröinnistä jalostussuosituksen mukaisen 10 %:n rajan. Taulukko on hieman pidemmältä ajalta informatiivisista syistä. Laskentaan on käytetty yllämainittuja vuosia.

Taulukko 5.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Jälkeläisiä yhteensä 2005-2006	Jälkeläisprosentti 2005-2006
Ama'ville Balthazar						7		9	9	4,39 %
Anakin								13	13	6,34 %
A'Mäkings One of The Boys			7						0	0,00 %
Aspenella Hippeastrum		6							0	0,00 %
Blaireau Noire Eomer								7	7	3,41 %
Blaireau Noire Mithrandir							11		11	5,37 %
Blaireau Noire Nandor					11				0	0,00 %
Cashemire de Beaute Blanche								1	1	0,49 %
Chespace Batu Baron			10						0	0,00 %

Chespace de Droite						9			0	0.00 %
Chespace Defi Delacroix								4	4	1.95 %
Chespace Garcon								3	3	1.46 %
Cookala Ploudha Goodun	7								0	0.00 %
Euzkotar Long Distance Runner	9								0	0.00 %
Fortzato Bruno					15				0	0.00 %
Glatissant's Ark						9			0	0.00 %
Ideborgens Slipperv Kiss	7								0	0.00 %
Idoborgens Dark Lad Mission	5	7							0	0.00 %
Jättietin Ihmemies		6	9						0	0.00 %
L'Ambre Jaune Neville du Nord			8			9	8	15	23	11.22 %
L'Ambre Jaune Nobel du Nord					7				0	0.00 %
Lauqtun's Sarek					17	21	8		8	3.90 %
Mörkömaan Tupu						5			0	0.00 %
Ossau de Duché de Savoy				21					0	0.00 %
Pvr-Angels Pacius						9			0	0.00 %
Pvrzillac's Desperado		7	18			4			0	0.00 %
Pvrzillac's Incrediablo								8	8	3.90 %
Pvrzillac's Guts'n Soul						7		11	11	5.37 %
Pvrzillac's Tacheron					15		18		18	8.78 %
Pvrzillac's Takes-It- All						10	10		10	4.88 %
Reiaumont Galliaoh of Nauvoo								10	10	4.88 %
Rival Du Mas De Canaillou	1								0	0.00 %
Romeo vom Berkahof					3	4			0	0.00 %
Stephen du Domaine de Pevrac					15	10			0	0.00 %
Suotella Destin			3						0	0.00 %
Suotella Genie		7							0	0.00 %
Suotella Grimpeur		1							0	0.00 %
Suotella Habile		6							0	0.00 %
Tiarnian Caruso							23	7	30	14.63 %
Tsaika Ivvsaur							7		7	3.41 %
Tsaika Nidoqueen								2	2	0.98 %
Tsaika Vulpix							8		8	3.90 %
Urrestarazu du Royaume D'ursita							6	12	18	8.78 %
Zephvr vom Berkahof	9								0	0.00 %
Rekisteröinnit/vuosi/suomi	38	51	64	36	101	91	99	102	201	98.05 %
Tuonnit	1	7	6	5	4	3	2	2	4	1.95 %
rekisteröinnit yhteensä	39	58	70	41	105	94	101	104	205	100.00 %

Lihavoidulla merkityt urokset, joiden jälkeläisten määrä ylittää kahden vuoden rekisteröinnistä 10 %:n rajan.

4.3 Urosten & narttujen jälkeläistilasto 20 vuoden ajalta

Täydellinen jälkeläistilasto löydettävissä Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä osoitteesta: <http://jalostus.kennelliitto.fi/frmJalostustilastot.aspx?R=137>

Tilastossa on mukana koirat, joilla on vuoden 2008 lopussa ollut enemmän kuin yksi pentue, tai joiden jälkeläiset toisessa polvessa ylittävät 10 kpl.

Alenevissa polvissa sarakkeessa on kuvattu kappalemääräisesti jälkeläiset kaikissa alenevissa polvissa, mikäli ne ylittävät 30 kpl.

Tällä hetkellä tuo alenevien polvien luku perustuu vuoden 2006 loppuun mennessä rekisteröityihin koiriin. Joidenkin tietojen mahdollisesta puuttumisesta johtuen jälkeläismäärä alenevissa polvissa saattaa olla suurempi. Tilastosta saattaa myös puuttua ulkomaisia koiria, joilla on pentueita Suomessa. Mukaan on kuitenkin pyritty saamaan kaikki FIN rekisterissä olevat koirat.

Tilastosta tulee selkeästi näkyviin paljonko koira saattaa jälkeläisten jatkokäytöstä riippuen vaikuttaa kantaan, vaikka sen oma pentuemäärä olisikin pieni.

Taulukko 6 Jälkeläistilasto urokset

Urokset	synt v	Pentueet	Pennut kpl	Alenevissa
Abraham (Aaron x Rinsessa)	1988	3	21	21
Ama'ville Balthazar	2002	3	20	
Anakin	2005	1	13	
Aspenella Chateau Petrus (Chorister of Carabrae x Pyrhaven Ultra-Vires)	1986	1	10	224
Aspenella Hippeastrum (Mauriac de la Griffé d'Ours x Aspenella d'Rosinante)	1994	3	14	141
Blaireau Noire Nandor	2001	3	21	
Blaireau Noire Mithrandir	2001	1	11	
Chenespace Beau Marcus (Aspenella Hippeastrum x Fenelle Andante)	1996	6	40	116
Chenespace Garcon	2000	2	9	
Euzkotar Long Distance Runner (Euzkotar Silent Running x Euzkotar Taylor Made for Love)	1994	1	9	72
Forzato Bruno (Cookala Plougha Goodun x L'Ambre Jaune Lionne Eclat d'Soleil)	1999	2	15	15
Grand Matador Dakota	2004	2	20	
Ideborgen's Ace of Heart (Ideborgens Magic Showmaker x Ideborgens Madele'nes Yankee Queen)	1987	5	31	352
Ideborgen's Dark Lad Mission (Sketric Accumulator x Ideborgens Life is a Short Trip)	1994	7	46	68
Ideborgen's Grease Sailor Lover (Carabrae Long Haired Lover x Ideborgens Queen of Love)	1989	2	13	127
Ideborgen's Slippery Kiss (Sketric Accumulator x Sjö Björnens Igloo Pack Queen)	1992	4	19	222
Jättijetin Aimo Aarre (Suotella Dauphin x Pyrrleons Tiffany)	1993	2	14	79
Jättijetin Ihmemies (Suotella Destin X Pyrrleons Tiffany)	1996	2	15	46
L'ambre jaune Neville du Nord (PyrAngel-s Napoleon X L'ambre Jaune Bonnie Kitoune Bear)	2000	5	40	58
Laugtun's Sarek (Sandybear's Girado x Laugtun's Suhara)	2002	5	46	128
Mörkömaan Tupu	2001	1	5	
Ossau du Duché de Savoy (Ourouk du Rocher de L'Aigle x	1998	2	21	140

Urokset	synt v	Pentueet	Pennut kpl	Alenevissa
Lisa du Duche de Savoy)				
Polar farma Stekot	2006	2	12	
Pyrleons Tredia (Qosmos x Grandvilliers Darleene)	1989	5	27	96
Pyrleons Secco (Mosco's Cristal x Grandvilliers Darleene)	1990	2	14	213
Pyrzillac's Desperado (Cookala Plougha Goodun x Pyrzillac's Farfalla)	1998	5	29	56
Pyrzillac's Guts'n'Soul	2002	3	18	
Pyrzillac's Incrediablo	2004	2	12	
Pyrzillac's Tacheron (Ossau du Duche de Savoy x Pyraryas)	2002	6	48	48
Pyrzillac's Takes-It-All (Ossau du Duche de Savoy x Pyraryas)	2002	3	20	27
Pyrzillac's Ursamajor	2	14		
Romeo vom Berkahof (Malik du Pic de Vickos x Aike vom Berkahof)	2000	2	7	7
Sjö Björnens Laffayet Major Mind (Icelandic's Brilliant-Mind x Sjö Björnens Freedom Queen Frida)	1989	3	14	211
Stephen du Domaine de Peyrac (Ouzous du Domaine de Peyrac x Niquinta du Domainen de Peyrac)	2001	4	28	28
Suotella Dauphin (Narkisso's Are Ca-Cathecu x Grandvilliers Fazette)	1990	1	6	93
Suotella Destin (Narkisso's Are Ca-Cathecu x Grandvilliers Fazette)	1990	2	9	56
Suotella Genie (Jättijetin Aimo Aarre x Suotella Bricole)	1995	1	7	42
Suotella Grimpeur (Jättijetin Aimo Aarre x Suotella Bricole)	1995	2	2	6
Tiarnian Caruso (Laugtun's Sarek x Pyrzillac's Elektra)	2003	4	30	23
Tsaika Vulpix	2003	1	8	
Urrestarazu du Royaume d'Ursita	2003	2	18	
Vars-west du Pic de Viscos	2004	2	20	
Zephyr vom Berkahof (Costa vom Hüttenbusch x Sheila vom Berkahof)	1994	4	24	258

Taulukko 7 Jälkeläistilasto nartut

Nartut	synt.vuosi	Pentueet	Pennut kpl	Alenevissa
Amalia (Mörkömaan Tupu x Zarzadan Iciness Impact)	2003	2	18	
Ama'ville Angel (L'ambre Jaune Neville du Nord x Vauhtihaulun Cinderella)	2001	2	14	14
Ama'ville Athena (L'ambre Jaune Neville du Nord x Vauhtihaulun Cinderella)	2001	3	20	19
Ama'ville Blanche Cher (Chenespace Beau Marcus x Vauhtihaukun Cinderella)	2002	3	25	25
Aspenella Chateau D'Yquem (Chorister of Carabrae x Pyrhaven Ultra-Vires)	1986	2	14	14
Aspenella D' Rosinante (Whispering Pines Andre of Valcarlos x Pyrhaven Ultra-Vires)	1987	2	13	159
Aspenella Fantasy (Josse de la Griffes D'ours x Aspenella D' Rosinante)	1991	3	7	7
Chenespace Amical (Ideborgen's Greace Sailor Lover x Fenelle Andante)	1994	2	14	88
Chenespace Amitie (Ideborgen's Greace Sailor Lover x Fenelle Andante)	1994	2	11	38
Chenespace Cygne (Zephyr vom Berkahof x Chenespace Amitie)	1997	1	5	
Chenespace Dimple Dee (Euzkotar Long Distance Runer x Chenespace Amical)	1999	2	16	24

Nartut	synt.vuosi	Pentueet	Pennut kpl	Alenevissa
Chespace Di Dulcinee (Euzkotar Long Distance Runer x Chespace Amical)	1999	1	11	
Fenelle Andante (Aspenella Chateau Petrus x Suotella Amanda)	1989	2	15	214
Grandvilliers Fandy (Polar-N x Achenka)	1986	5	30	77
Grandvilliers Fazette (Polar-N x Achenka)	1986	3	17	175
Ideborgens Soft Koala (Simon-Bear x Ideborgens Queen of Love)	1989	4	19	302
Ideborgens Taste of Velvet (Simon-Bear x Ideborgens Pavlova of St' Louis)	1988	2	13	23
L'Ambre Jaune Lili Eclat D'Soleil (L'ambre Jaune Arapaho x L'ambre Jaune Haydee L'Hamadryade)	1997	3	23	67
L'Ambre Jaune Lionne Eclat D'Soleil (L'ambre Jaune Arapaho x L'ambre Jaune Haydee L'Hamadryade)	1998	1	7	22
Life Spring's Zena	2003	1	8	
Mantelisilmän Irene (Suotella Genie x L'Ambre Jaune Lili Eclat D'Soleil)	2000	3	21	24
Mörkömaan Betty (Ideborgens Slippery Kiss x Mörkömaan Lulu)	1997	3	23	60
Mörkömaan Lulu (Ideborgens Ace of Heart x Ideborgens Soft Koala)	1994	5	26	99
Mörkömaan Kaunotar (Ideborgens Ace of Heart x Ideborgens Soft Koala)	1994	2	8	
Mörkömaan Tipsi (Ideborgens Ace of Heart x Ideborgens Soft Koala)	1994	4	21	156
Pyraryas (Izard de Gabizos x Monursita)	1999	1	14	97
Pyrlab's Agitano (Sjö Björnens Laffayet Major Mind x Pyrrleons Tinterella)	1992	2	14	213
Pyrrleons Tiffany (Qosmos x Grandvilliers Darleene)	1989	3	18	145
Pyrrleons Tinterella (Qosmos x Grandvilliers Darleene)	1989	2	15	210
Pyrzillac's Estella (Zephyr vom Berkahof x Pyrzillac's Farfalla)	1999	1	8	
Pyrzillac's Echina (Zephyr vom Berkahof x Pyrzillac's Farfalla)	1999	1	7	59
Pyrzillac's Elektra (Zephyr vom Berkahof x Pyrzillac's Farfalla)	1999	1	9	37
Pyrzillac's Farfalla (Pyrrleons Secco x Pyrlab's Agitano)	1994	2	16	199
Pyrzillac's Gigolette (Ossau du Duche de Savoy x Pyrzillac's Echina)	2002	3	22	28
Pyrzillac's Hermione	2003	3	32	
Red Embers Joyau	1999	1	11	
Suotella Bricole (Aspenella Bijou x Grandvilliers Fazette)	1989	2	15	122
Suotella Faconde (Pyrrleons Tredia x Suotella Bricole)	1993	1	6	60
Suotella Houlette (Zephyr vom Berkahof x Suotella Faconde)	1998	1	9	40
Tsaika Pikachu	2001	2	15	
Thomdy Dom's Romantic Woman (Ideborgens Ace of Heart x Grandvilliers Fandy)	1993	2	19	27
Vauhtihaukun Cinderella (Ideborgens Slippery Kiss x Mörkömaan Tipsi)	1999	4	37	112
Vauhtihaukun Rosella (Ideborgens Slippery Kiss x Mörkömaan Tipsi)	1999	3	23	23
Zarzadan Iciness Impact	2000	1	5	

Rodun kanta Ranskassa

Taulukko 8. Pyreneittenkoirien rekisteröinnit rodun kotimaassa Ranskassa.

Rekisteröinnit Ranskassa 1981-2005					
Vuosi	Kappaletta	Vuosi	Kappaletta	Vuosi	Kappaletta
1981	1016	1990	827	1999	469
1982	798	1991	781	2000	408
1983	801	1992	735	2001	417
1984	942	1993	698	2002	418
1985	792	1994	684	2003	376
1986	844	1995	606	2004	407
1987	805	1996	658	2005	377
1988	793	1997	528		
1989	837	1998	597		

4.4 Tehollinen populaatio ja sukusiitosprosentit

Tehollisesta populaatiokoosta huolehtiminen kuuluu sekä uroksen- että nartunomistajille

Koirapopulaation perinnölliseen monimuotoisuuteen vaikuttaa se, mitä ja minkä sukuisia yksilöitä jalostukseen käytetään, mutta myös miten paljon kutakin yksilöä käytetään. Yksittäisen jalostuskoiran ja sen perimän osuus koirakannassa ei saisi nousta kohtuuttoman suureksi. Ongelmaksi muodostuu yleensä suosittujen siitosurosten liikakäyttö, ns. matadorijalostus. Populaation monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta pitäisi käyttää mahdollisimman monia perusvaatimukset täyttäviä yksilöitä; sekä uroksia että narttuja. Tehollinen populaatio määrittää jalostuspohjan laajuuden ja sitä kautta sukusiitoskertoimen kasvunopeuden ja alleelihävikin populaatiossa. Tehollisen koon ollessa alle 50 populaatio on erittäin haavoittuvaisessa tilassa. Siitoskoirien sukupuolijakauma vaikuttaa tähän lukuun, jonka minimissään tulisi olla n. 200 jalostuskoiraa. Tehollinen populaatio ei kasva, jos samaa urosta käytetään monelle nartulle. Jalostuspohjaa voidaan laajentaa tehokkaasti vain käyttämällä sekä useita narttuja että uroksia.

	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Rekisteröinnit yht.	112	60	104	101	94	105	42	78	50	39
Tehollinen populaatio	29	14	27	21	22	23	5	16	17	13
Sukusiitosprosentti	3,64 %	1,53 %	1,60 %	0,25 %	1,43 %	0,97 %	2,34 %	3,08 %	3,67 %	1,48 %

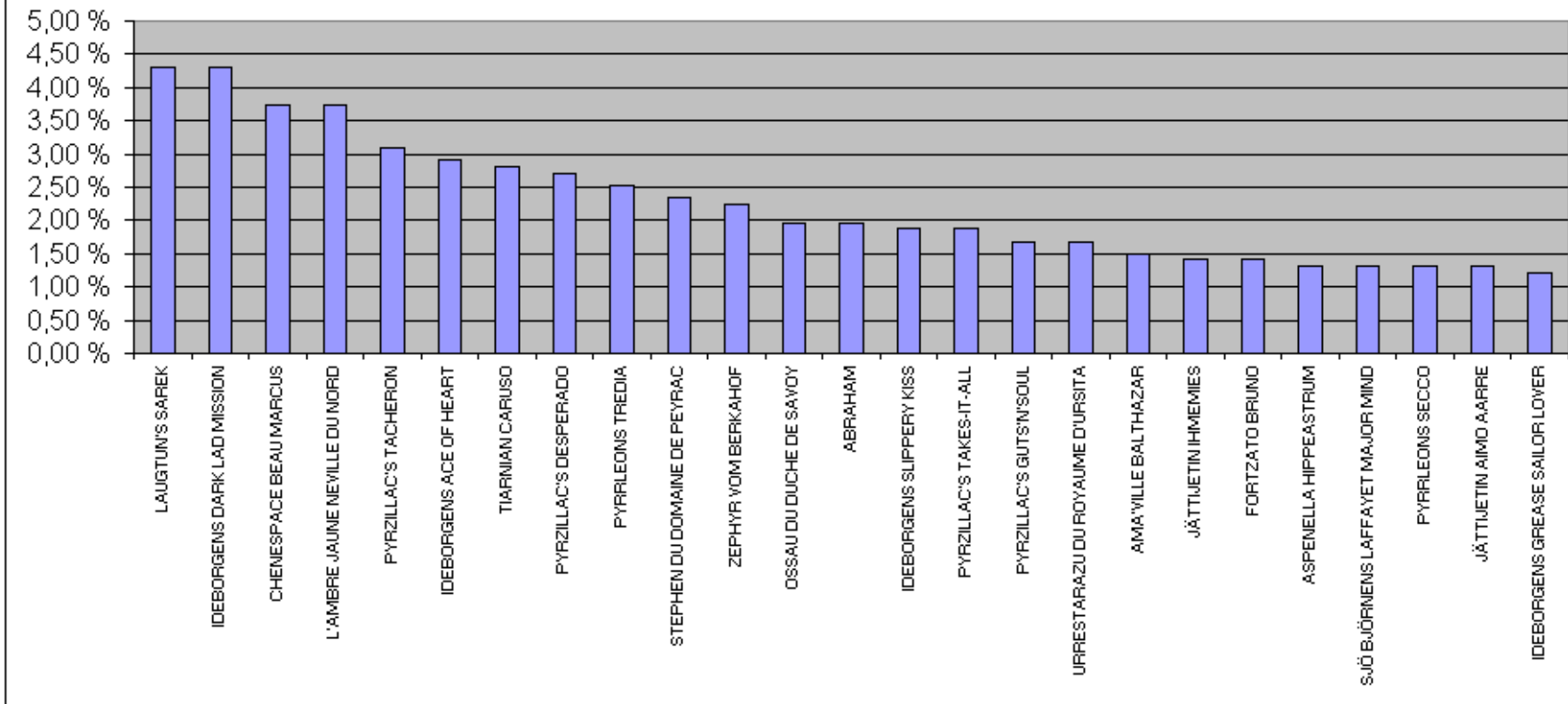
Tehollinen populaatio näyttäisi Kennelliiton KoiraNetin mukaan olevan kasvussa ja sukusiitosprosentit hieman laskeneet vuosituhannen alkuun nähden.

Tehollisen kannan koon laskussa käytetty kaava: $4 * N_m * N_f / (N_m + N_f)$; jossa N_m on jalostusurosten ja N_f jalostusnarttujen lukumäärä; antaa yliarvon todellisuuteen nähden, koska kaava olettaa koirille tasaiset jälkeläismäärät. Kun jalostuskoirien sukulaisuussuhteet huomioidaan, tehollinen populaatio laskee huomattavasti. Välttääksemme perinnöllisten sairauksien lisääntymisen, olisi pyrittävä

huolehtimaan siitä, että jalostukseen käytetään mahdollisimman monia yksilöitä. Tulee myös huomioida ettei jalostuksessa yhdistettäisi kovin läheisiä linjoja ja pyrittäisiin pitämään sukusiitosprosentit alhaisena. Sukusiitosprosentti otettiin jalostussuosituksiin 2000-luvun alkupuolella, koska silloinen jalostustoimikunta kiinnitti huomiota kasvaneisiin sukusiitosprosentteihin. Samoihin aikoihin jalostustoimikunta kiinnitti huomiota suosituksissaan urosten liikakäyttöön.

Maailmanlaajuisestikin ajatellen Euroopasta on vaikeata löytää ns. vieraampaa verta. Sukutauluja laadittaessa useampien koirien takaa löytyvät samat ranskalaiset koirat, joista parhaimmista on käytetty todella runsaasti. Englannista ja Amerikasta vieraampaa verta löytyisi, mutta silloin riskinä on rotutyypillisen ulkonäön muuttuminen. Seuraavassa taulukossa on kuvattu viimeisimmän kahdenkymmenen vuoden aikana syntyneiden urosten jälkeläisten osuutta saman ajanjakson rekisteröinneistä. Taulukossa on mukana 25 kärkipään urosta. Seuraavilla sivuilla taulukoissa (urokset ja nartut) ovat mukana vain kärkipään koirat, koska kaikki käytetyt koirat eivät mahdu taulukoihin.

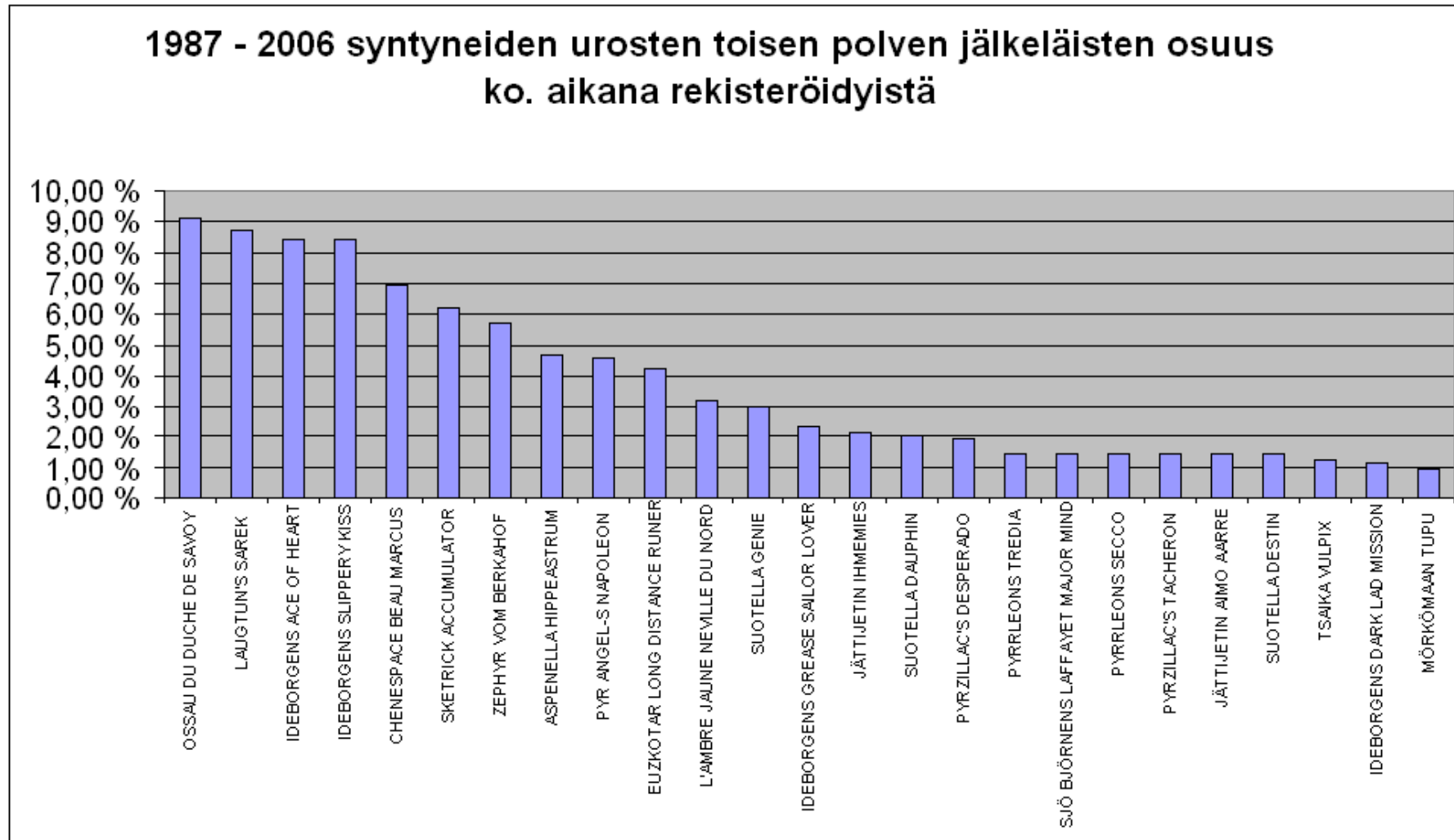
1987 - 2006 syntyneiden urosten pentujen osuus ko. aikana rekisteröidyistä

Viidellätoista eniten käytetyllä uroksella on jälkeläisinään yli 40 % rekisteröidyistä pennuista. Tarkastellessa sukulaisuussuhteita hajontaa on hieman enemmän kuin nartuissa, mutta ei uroksiakaan tarkastellessa voi puhua kovin erilinjaisten koirien käytöstä.

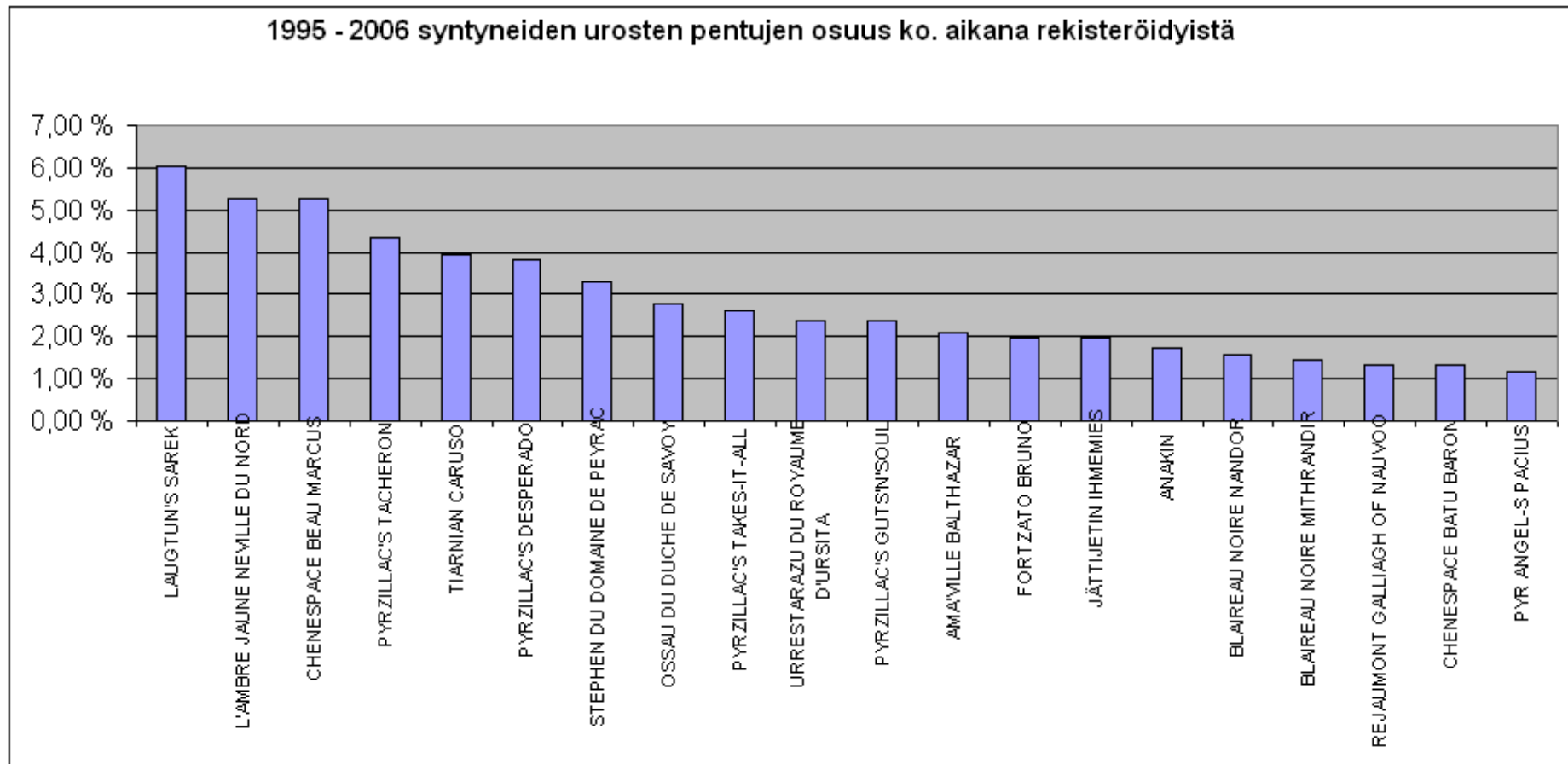
Aspenella Hippeastrum on Chenespace Beau Marcuksen isä, joka vuorostaan on Ama'ville Balthazarin isä. Ossau du Duche de Savoy on Pyrzillac's Tacheronin, Pyrzillac's Takes-it-All'in ja Pyrzillac's Guts'n'Soul'in isä. Laugtun'Sarek on Tiarnian Caruson isä, Jättijetin Aimo Aarre ja Jättijetin Ihmemies ovat velipuolia äitinsä kautta ja serkuksia isiensä kautta (isät veljeksiä). Ideborgen Dark Lad Missionilla ei ole ko.listalla yhtään poikaa. Yhtään poikaa ei

myöskään ole Ideborgens Ace of Heart:lla, mutta käytetyimpien narttujen listalta löytyy kaksi tytärtä: Mörkömaan Lulu ja Mörkömaan Tippi. Zephyr vom Berkahof:lla ei ole poikaa ko. listalla, mutta vastaavasti narttujen puolelta löytyy kaksi tytärtä: Pyrzillac's Estella ja Elektra. Ideborgens Slippery Kiss:illä ei ole listalla poikia, mutta käytetyin narttu on hänen tyttärensä. Pyrrleons Secco:lla ei ole urospuolista jälkeläistä ko. listalla, mutta narttujen listalta löytyy tytär Pyrzillac's Farfalla, joka on Pyrzillac's Desperadon äiti, eli Desprado on Seccon tyttärenpoika.

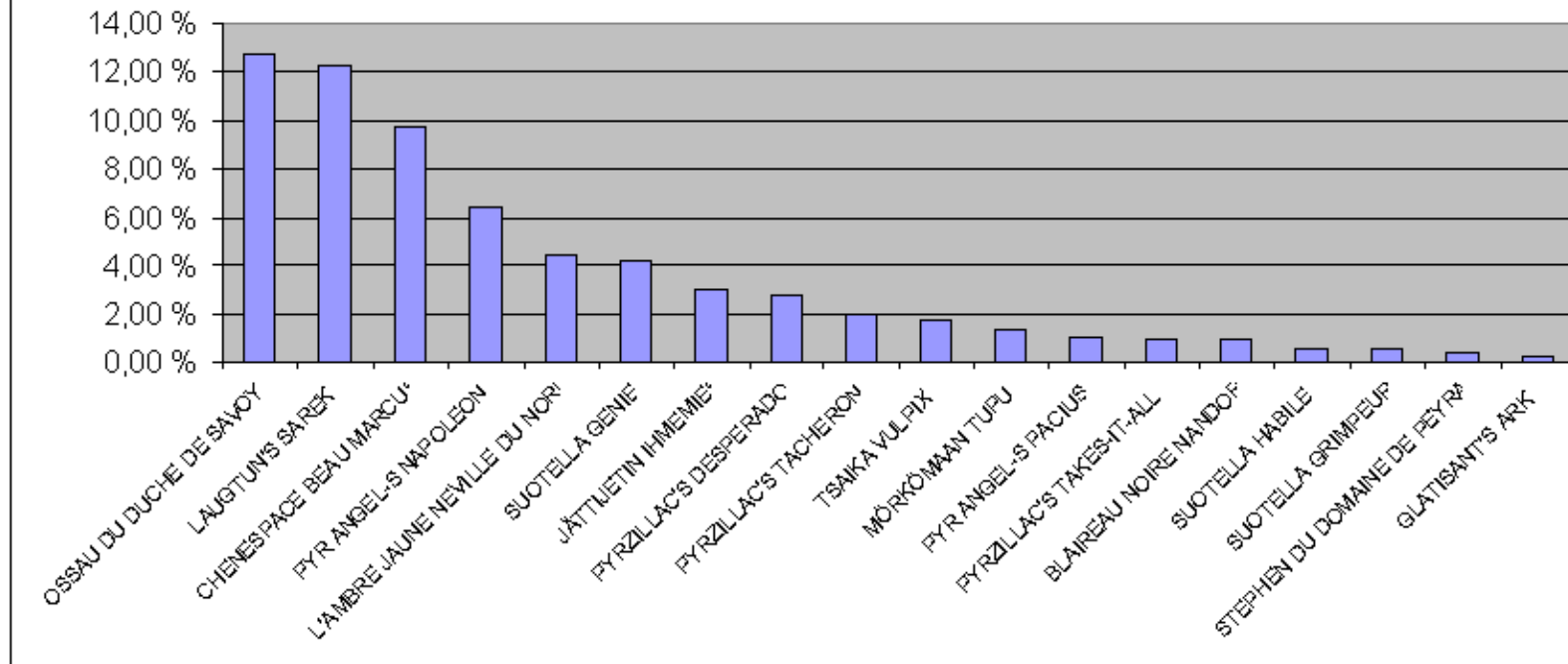
Taulukossa on 25:n eniten toisen polven jälkeläisiä omaavien urosten prosentuaalinen osuus ko. aikana rekisteröidyistä.

Kymmenen ensimmäisen uroksen (edellinen sivu) toisen polven jälkeläisten osuus on yli 65 % 20 vuoden aikana rekisteröidyistä pyreneittenkoirista. Näistä kymmenestä uroksesta kuusi on myös niiden viidentoista uroksen listalla, joiden yhteinen jälkeläismäärä ylittää 40% 20 vuoden aikana rekisteröidyistä koirista.

Edellisessä ja seuraavassa taulukoissa on yllämainittuja asioita tarkasteltu viimeisen 12 vuoden ajalta (taulukossa mukana 20 eniten käytettyä urosta). Tilanne ei oleellisesti muutu viimeisten kahdenkymmenen vuoden rekisteröintiin verrattuna. Tarkastelujakson aikana kymmenestä eniten käytetystä uroksesta yhdeksän oli 15 eniten käytetyn uroksen joukossa tarkastelujaksolla 1987 - 2006. Nämä kymmenen urosta ovat noin 40 %:n takana kaikista tänä aikana rekisteröidyistä koirista.

1995 - 2005 syntyneiden urosten toisen polven jälkeläisten osuus ko aikana rekisteröidyistä

Yllä olevassa taulukossa on mukana sellaiset urokset joilla on kyseisenä ajanjaksona syntynyt toisen polven jälkeläisiä. Näistä kymmenellä ensimmäisellä on toisen polven jälkeläisiä melkein 56 % ko. ajan jaksossa rekisteröidyistä. Kolmen ensimmäisen uroksen jälkeläisten osuus toisen polven jälkeläisistä on melkein 35 % ko. ajan rekisteröinneistä.

Kun vertaamme 20 vuoden ja 12 viimeisen vuoden rekisteröintejä suhteessa käytettyihin uroksiin, niin tilanne on huolestuttava: 20 vuoden jaksolla kymmenestä eniten käytetystä uroksesta yhdeksän on myös viimeisen kahdentoista vuoden tarkastelujaksolla kymmenen eniten käytetyn joukossa. Yhteenvetona voidaan todeta, että kasvatustyö jatkuu vuodesta toiseen samoilla linjoilla. Tuontien osalta ns. uuden veren positiivinen vaikutus kantaan mitätöity tuotujen koirien liikakäytöllä.

Seuraavassa listassa on havainnollistamistarkoituksessa laskettu osan yllä olevista taulukoista mainittujen urosten jälkeläisten ja jälkeläisten osuus vuosien 1999 - 2008 rekisteröinneistä. Yhteenlaskettuna tulos ei ole 100 % koska samat koirat esiintyvät useammalla listalla esim. jonkun poikana ja jonkun toisen tyttären poikana. Huolestuttavana on pidettävä jo sitä että yksi ja sama koira löytyy rekisteröidyistä yli 20 % takaa, saatiikka että yksi koira on 35 % takana.

Positiivinen seikka, kun katsotaan seuraavassa listassa kuvattujen urosten osuutta, on se, että kyseiset koirat eivät ole lähisukulaisia. Listalla on kaksi vuonna 1994 syntynyttä urosta, toista on käytetty jalostukseen kolme kertaa, pentuja yhteensä 14 ja vain kaksi jälkeläistä jatkanut sukua, silti jatkokäytöstä johtuen koiran jälkeläiset ensimmäisessä ja toisessa polvessa sekä näiden jälkeläiset yhteensä 23 % rekisteröinneistä. Toinen on tuontiurossa, jota on myös käytetty Suomessa kolme kertaa, pentuja yhteensä 23 kpl, näiden jatkokäytöstä johtuen uroksen jälkeläisten osuus rekisteröinneistä on 37 %. Kolmas on myös tuonti, syntynyt 1998, pentueita kaksi, pentuja 21 prosentuaalinen osuus rekisteröinneistä 27 %. Neljäskin on tuonti s.2002 pentueita viisi, pentuja 46 ja prosentuaalisesti 25 %:n takana kymmenen vuoden rekisteröinneistä.

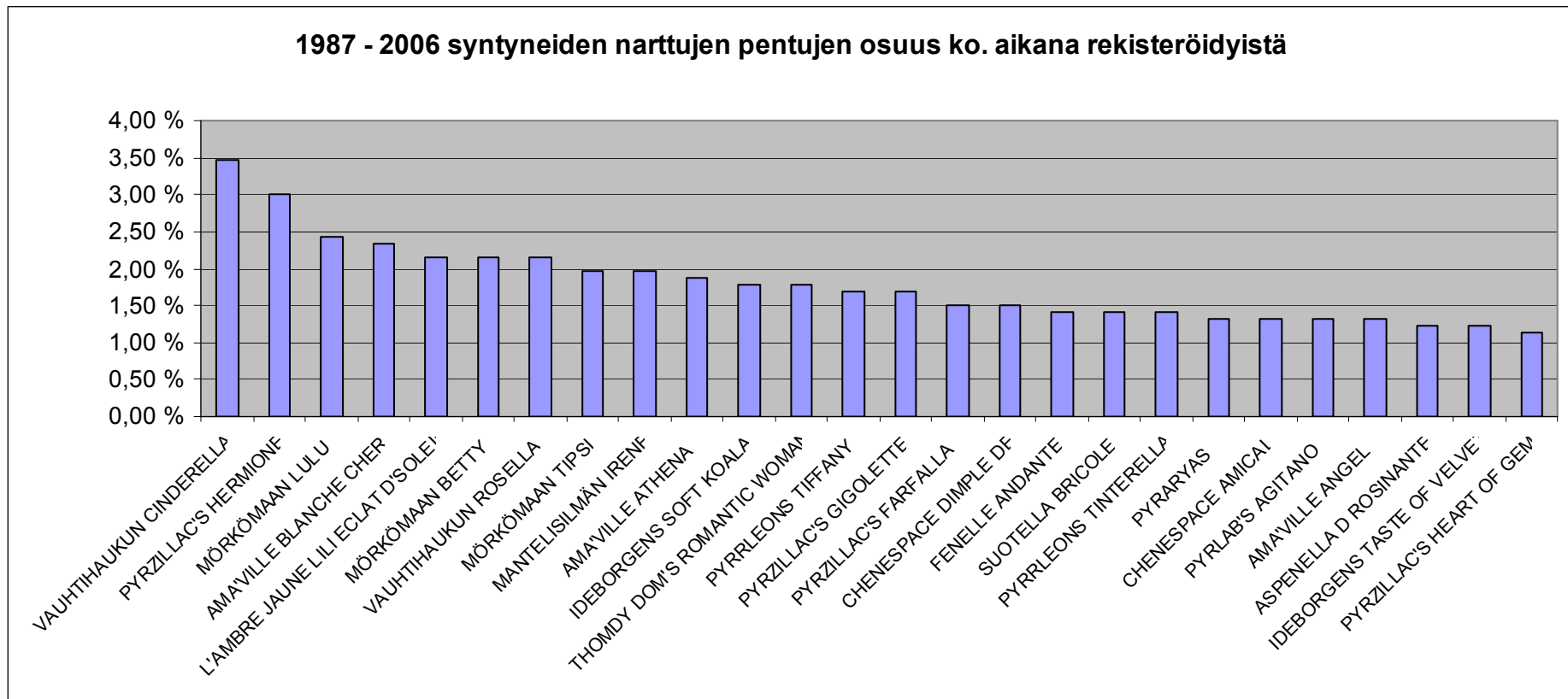
Kun verrataan 1980-luvulla syntyneisiin uroksiin, niin niistä löytyy muutamia koiria, joiden jatkokäytöstä johtuen koirat löytyvät jopa 200 - 300:n suomalaisen koiran sukutaulussa kun mukaan otetaan 2006 loppuun mennessä rekisteröidyt koirat.

rekisteröinnit 1999-2008	742	pentuja
isä s 1994	ASPENELLA HIPPEASTRUM	14
poika s 1996	CHENESPACE BATU BARON	10
poika	CHENESPACE BEAU MARCUS	40
tytär	CHENESPACE BELLE ROSAMUNDA	1
pojantytär	CHENESPACE HOTMAIL	10
pojan tytär	CHENESPACE GILDA	10
pojantytär	CHENESPACE GINA	6
pojan poika	CHENESPACE GARCON	9
pojan tytär	CHENESPACE INSIGNE	1
pojan tytär	CHENESPACE IVOIRE	10
pojantytär	MANTELISILMÄN KAROLIINA	9
pojan poika	MANTELISILMÄN KASIMIR	6
pojan poika	AMA'VILLE BALTHAZAR	20
pojan tytär	AMA'VILLE BLANCHE CHER	25
tyttärenpoika	PYR ANGEL-S REMUS	1
		172
Aspenella Hippeastrumin ensimmäisen ja toisen polven jälkeläisten		23 %
isä s.1998	OSSAU DU DUCHE DE SAVOY	21
poika	PYRZILLAC'S TACHERON	48

rekisteröinnit 1999-2008	742	pentuja
poika	PYZILLAC´S TAKES-IT ALL	20
poika	PYZILLAC´S GUTS´N´SOUL	18
tytär	PYZILLAC´S THERESETTE	8
tytär	PYZILLAC´S GIGOLETTE	22
tyttärentytär	PYZILLAC'S JOILLETTE	6
pojan poika	TSAIKA VULPIX	8
pojantytär	TSAIKA NIDORAN	7
pojantytär	ACASOS IOLITHA	7
tyttären poika	PYZILLAC´S INCREDIABLO	12
tyttären tytär	PYZILLAC´S INGALINA	2
tyttärenpoika	PYZILLAC'S URSAMAJOR	14
pojantytär	PIKKUKUMMUN HUFFLEPUF	4
		197
Ossau Du Duche de Savoy'n ensimmäisen ja toisen polven		27 %
isä s.2002	LAUGTUN'S SAREK	46
poika	PYZILLAC´S INCREDIABLO	8
poika	TIARNIAN CARUSO	30
tytär	PYZILLAC´S INGALINA	2
poika	PYZILLAC'S INCREDIABLO	12
tytär	PYZILLAC'S JOLIETTE	6
tytär	GRAND MATADOR CATHY	9
tytär	PYZILLAC´S HEART OF GEM	12
tytär	PYZILLAC´S HERMIONE	32
pojanpoika	PYZILLAC'S URSAMAJOR	14
pojantytär	BLANCE MER'S AMOROUS	5
pojantytär	GRAND MATADOR HOLLY	10
		186
Laugtun's Sarekin ensimmäisen ja toisen polven jälkeläisten osuus		25 %
Isä s.1994	ZEPHYR VOM BERKAHOF	24

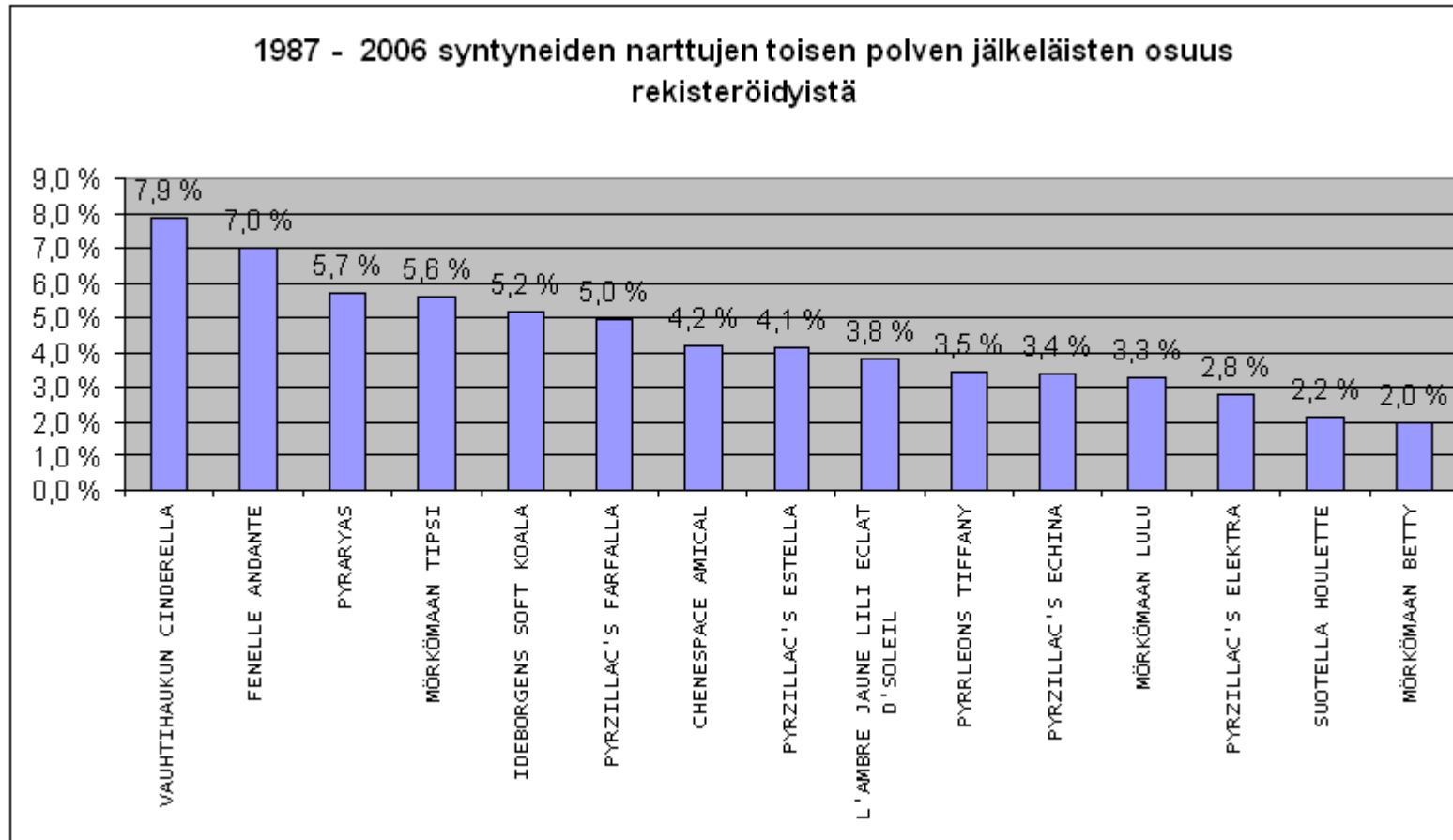
rekisteröinnit 1999-2008	742	pentuja
tytär	PYZILLAC´S ECHINA	7
tytär	PYZILLAC´S ELEKTRA	9
tytär	PYZILLAC´S ESTELLA	8
tytär	SUOTELLA HOULETTE	9
tytär	CHENESPACE CINEREA	8
tytär	CHENESPACE CYGNE	5
poika	PYR ANGEL-S PACIUS	9
poika	SUOTELLA HABILE	6
tyttären tytär	CHENESPACE INSIGNE	1
tyttären tytär	CHENESPACE IVOIRE	10
tyttären tytär	CHENESPACE GILDA	10
tyttären tytär	CHENESPACE GINA	6
tyttärenpoika	CHENESPACE GARCON	9
tyttären tytär	PYZILLAC'S HEART OF GEM	12
tyttären tytär	PYZILLAC'S HERMIONE	32
tyttären tytär	PYZILLAC´S GIGOLETTE	22
tyttären poika	BLAIREAU NOIRE MITHRANDIR	10
tyttären poika	BLAIREAU NOIRE NANDOR	21
tyttären poika	TIARNIAN CARUSO	30
tyttären poika	PYZILLAC´S GUTS´N´SOUL	18
pojan tytär	ACASOS HELOISE	4
pojan tytär	LIFE SPRING'S ZENA	8
		278
Zephyr vom Berkahoffin ensimmäisen ja toisen polven jälkeläisten		37 %

Oheisessa kaaviossa on kuvattu 1987 - 2006 syntyneiden narttujen pentujen osuus ko. aikana rekisteröidyistä koirista. Taulukossa nartuista 26:n kärki.

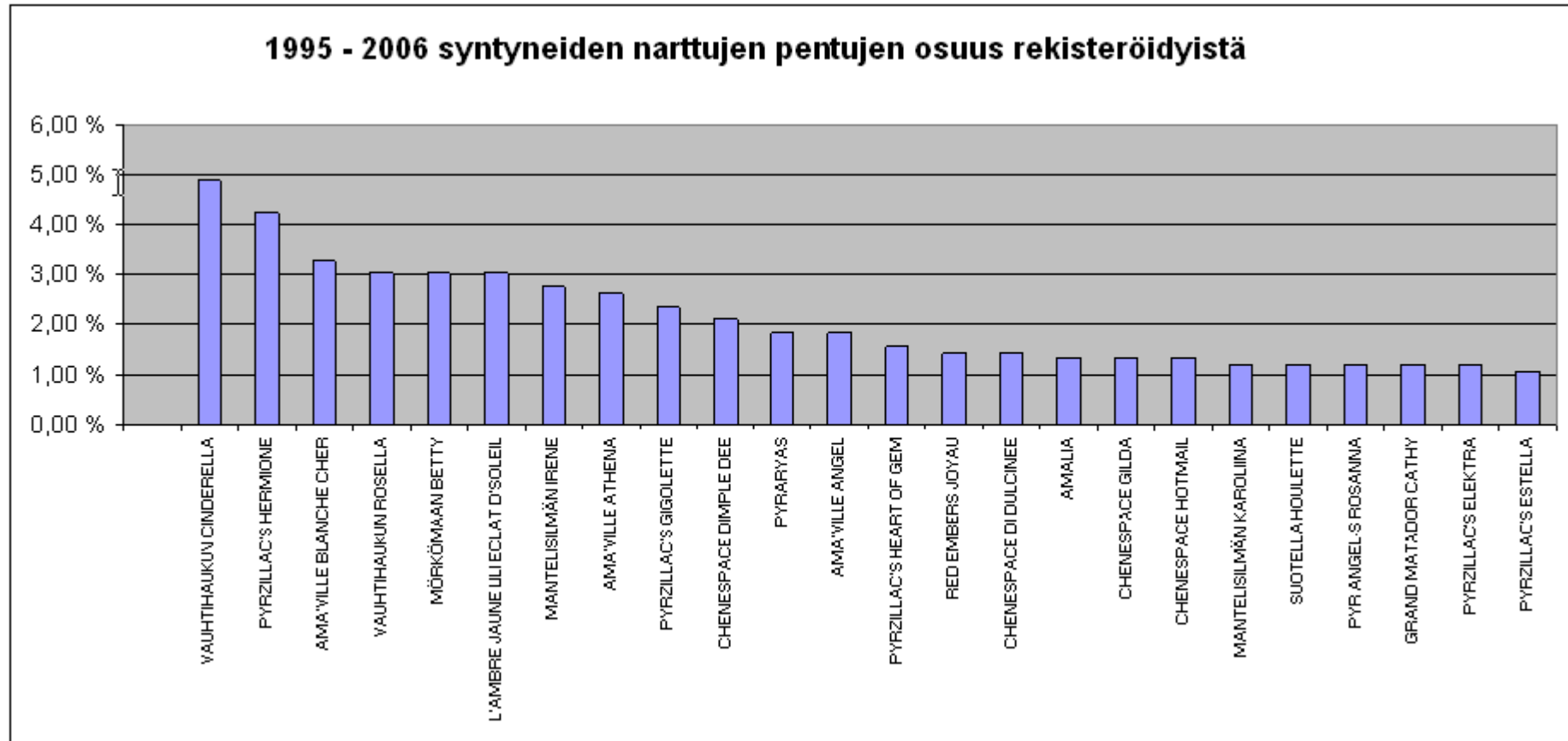

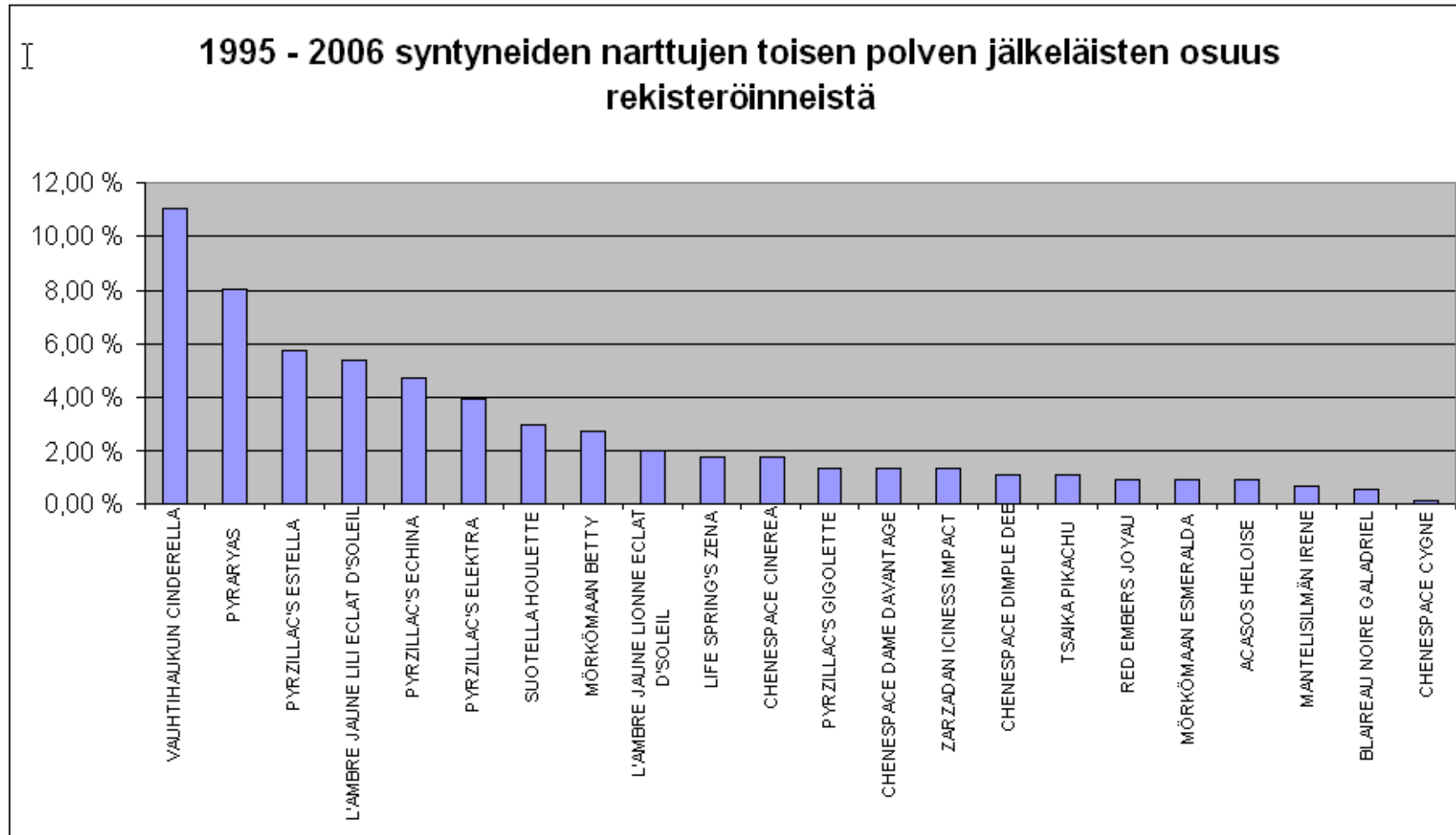
Seuraavassa kaaviossa on kuvattu 1987 - 2006 syntyneiden narttujen toisen polven jälkeläisten osuutta ko. aikana rekisteröidyistä.

Taulukossa on mukana 15 kärkipään narttua.

1995 - 2006 syntyneiden narttujen pentujen osuus ko. aikana rekisteröidyistä. Taulukossa 24 kärkipään narttua.

Kun vertaamme vuosina 1987 - 2006 kymmentä eniten käytettyä narttua vuosina 1995 - 2006 eniten käytettyihin narttuihin, niin tilanne ei myöskään narttujen osalta oleellisesti muutu. Kahdenkymmenen vuoden aikana kymmenestä käytetyimmistä nartusta on viimeisen kahdentoista vuoden listalla kahdeksan kappaletta.

Kun näiden käytetyimpien narttujen sukulaisuussuhteisiin luodaan lyhyt katsaus, niin kovinkaan erilinjaisista koirista ei ole kyse:

Vauhtihaukun Cinderella ja Vauhtihaukun Rosella ovat täyssisaruksia, molempien äitinä Mörkömaan Tipsi. Mörkömaan Betty on samasta isästä kuin Cinderella ja Rosella, äitinä Mörkömaan Lulu, jonka äiti on Ideborgens Soft Koala (sijalla 11 vuosina 87 - 06). Mörkömaan Tipsi ja Mörkömaan Lulu ovat täyssisaria. Pyrzillac's Hermionen äiti on Pyrzillac's Estella. Ama'ville Blanche Cher'in ja Ama'ville Athenan äiti on Vauhtihaukun Cinderella. Mantelisiilmän Irene on L'ambre Jaune Lili Eclat D'Soleil'in tytär. Vuosina 1987 -2006 kymmenestä eniten käytetyistä nartuista seitsemän on lähisukulaisia.

Urosten ja narttujen sukulaisuussuhteita tarkasteltaessa, voidaan todeta, että geenipooli pyreneittenkoirilla on huolestuttavan kapea. Geenipoolia pitäisi pyrkiä määrätietoisesti kasvattamaan ja välttämään mm. yhdistelmien uusimista ja yhdistelmiä joissa sukusiitosprosentti ylittää suositusten rajan.

4.5 Lisääntyneet rekisteröinnit

Rekisteröinnit ovat lisääntyneet merkittävästi. Viimeisen kolmen vuoden aikana on rekisteröity yli kolmannes viimeisen kymmenen vuoden rekisteröinneistä. Suurin huolen aihe ei ole määrän kasvu, vaan se, että määrää kasvatetaan tutkimattomilla koirilla, pentueen kummaltakin vanhemmalta saattavat puuttua kaikki vaadittavat tutkimustulokset.

Lisäksi on tullut esille tilanteita, missä kasvattaja ei edes kunnolla tunne kasvattamaansa rotua, eikä näin ollen osaa ongelmien ilmetessä tukea ja neuvoa kasvattinsa omistajaa. Yhteydenottoja erilaisten ongelmatapausten johdosta on tullut yhdistykselle niin paljon, että yllä oleva päätelmä on mahdollinen. Yhteydenotoissa kerrotaan kasvattajan sanoneen, ettei osaa tai pysty auttamaan ongelmien ratkaisemiseksi.

Lisääntyneet rekisteröinnit aiheuttavat myös lisääntyneitä ongelmia. Suurin syy nuorien koirien lopettamiseen tai uusien kotien etsimiseen liittyy vahvatahtoisien koiran kasvatusongelmiin. Näissä tapauksissa voidaan aina pohtia onko koiranomistaja saanut sellaista tukea kasvattajalta, kuin olisi tarvinnut vahvatahtoisien koiran kanssa pärjätäkseen, tai onko koira alun perinkään myyty sellaiselle henkilölle, jolle pyreneittenkoira vaativana rotuna sopisi.

4.6 Luonne ja käyttöominaisuudet

Pyreneittenkoiria on käytetty suojelemaan itsenäisesti karjalaumoja pedoilta. Jalostuksessa päähuomio on kiinnitetty vahtimis- ja varoittamisominaisuuksiin sekä laumaan leimautumiseen. Tämän ansiosta koirasta on tullut voimakas ja ketterä, sekä suojeltaviaan kohtaan lempeä ja kiintyvä. Itsenäisyys ja aloitekyky ovat ominaisia tälle suojelukoiralle, minkä vuoksi isännältä vaaditaan tiettyä auktoriteettia.

Pyreneittenkoira on edelleen melko alkukantainen ja sillä on voimakas vahtivietti. Se on terävämpi kuin ulkonäkö antaa olettaa.

Itsenäisen luonteensa ansiosta pyreneittenkoiralta puuttuu liki kokonaan halu palvella, koira oppii kyllä asioita hyvinkin nopeasti, mutta toteuttaa saamiaan käskyjä lähinnä silloin, kun sille itselleen sopii.

Omalle väelle pyreneittenkoira on ystävällinen ja uskollinen, todellinen perhekoira, mutta se voi olla varautunut vieraita kohtaan. Pyreneittenkoiran ominaisuuksiin kuuluu, ettei se unohda kokemiaan asioita, näin ollen se saattaa suhtautua erittäin varautuneesti tilanteisiin, jotka on aikaisemmin kokenut jotenkin ikäviksi. Monesti koiran luonnetta tuntemattomat saattavat kuvitella varautuneisuuden olevan arkuutta. Arkojakin koiria toki löytyy, mutta arkuus ja hermostuneisuus pyreneittenkoirassa ovat epätyypillisiä ja ei-toivottuja piirteitä.

Toinen epätyypillinen luonteenpiirre on aggressiivisuus. Aggressiivinen käytös on lisääntymässä ja on joissakin tapauksissa esitetty syyksi koiran lopettamiseen.

Kasvattajille ja koirien omistajille suunnatussa terveystarkastuslomakkeessa on myös luonneosio, jonka perusteella tehdään seuranta koirien luonteista. Luonteen takia lopetetuista koirista onkin saatu kyselyn avulla tietoa, mutta mitään selkeää yhdistävää tekijää ei lopetettujen koirien väliltä toistaiseksi ole löytynyt. Tarkemman tilastotiedon puuttuessa ei voida kuitenkaan vetää johtopäätöksiä siitä, onko aggressiivisuutta joissakin tietyissä linjoissa, perimässä, onko koiran peruskasvatuksessa epäonnistuttu, oliko taustalla joku trauma, vai mistä aggressiivinen käytös on johtunut. Luonneongelmat saattavat johtua koiran kasvatuksesta, koiraa ei ole saatu riittävän hyvin ymmärtämään paikkaansa lauman (perheen) alimpana jäsenenä. Luonneongelmissa mahdollisten sairauksien osuutta ei voida sulkea pois, koska näistä ei ole vielä riittävästi tietoa

Pyreneittenkoira on herkkähaukkuinen. Koira myös mielellään laajentaa omaa reviiriään mahdollisuuksiensa mukaan. Tästä luonteenpiirteestä johtuen pyreneittenkoira ei yleensä pysy aitaamattomalla tontilla.

Pyreneittenkoira ei välttämättä ole aloittelijan koira, vaan omistajalla olisi hyvä olla kokemusta isoista ja omapäisistä koirista. Tämä ei tarkoita, etteikö pyreneittenkoira sopisi myös ensimmäiseksi koiraksi, mutta omistajan on oltava erittäin määrätietoinen, johdonmukainen ja järjestelmällinen kasvatustyössään.

Pyreneittenkoira on erittäin aloitekykyinen ja itsenäinen. Omistajan on kyettävä saavuttamaan koiransa luottamus. Kun koira kasvatetaan johdonmukaisesti ja omistaja ansaitsee koiransa luottamuksen, hänellä on vuosikausiksi hyvin käyttäytyvä ystävä, joka puolustaa omaa väkeään, jopa oman henkensä uhalla. Pyreneittenkoira kiintyy laumaansa (perheeseensä) ja kokee tämän suojelun elämäntehtäväkseen.

Pyreneittenkoira tarvitsee ehdottomasti hyvän peruskasvatuksen ja kasvavalla pennulla on oltava sosiaalisia kontakteja niin kotona kuin kodin ulkopuolellakin. Pyreneittenkoiran kouluttaminen on haasteellista, mutta ei suinkaan mahdoton tehtävä. Kasvattajien tuki onkin äärimmäisen tärkeitä uudelle pyreneittenkoiran omistajalle, pennun kasvaessa ja koitellessa rajojaan.

4.6.1 Luonteen heikkoudet, vahvuudet, mahdollisuudet ja uhat:

Luonteen vahvuudet:

- luonteen puolesta sopii hyvin sosiaalistettuna asumaan maalla tai kaupungissa, kerros- tai omakotitalossa
- ei haasta riitaa
- kykenee itsenäiseen työskentelyyn
- soveltuu hyvin perhekoiraksi
- soveltuu vartiointitehtäviin
- nopea oppimaan
- muistaa kokemansa, ominaisuus hyvä esim. vartiointi tehtävissä

Luonteen heikkoudet:

- huonosti sosiaalistettuna voi olla hankala
- reviirivahdin ominaisuus saattaa häiritä naapureita
- stressiherkkä
- muistaa kokemansa ja saattaa reagoida tilanteeseen ikävien muistojen pohjalta

Luonteen mahdollisuudet:

- säilyttämällä rodun tyypilliset luonteenpiirteet voidaan saada koiria moniin käyttötarkoituksiin
- kiinnostus pyreneittenkoiraan laumanvartijana lisääntymässä

Luonteen uhat:

- liiallinen varautuneisuus
- arkuus
- aggressiivisuus
- hermostuneisuus
- heikkohermoisuus

4.6.2 Käyttöominaisuudet:

Rotumääritelmä määrittelee käytön seuraavasti:

Vuoristossa käytettävä karjalaumojen suojelija.

Kotimaassaan Ranskassa pyreneittenkoira toimii alkuperäisessä tehtävässään. Kokemuksia lauman suojelemisesta on lisäksi ainakin Norjasta ja USA:sta. Suomessa pyreneittenkoiria toimii mm. teollisuusalueiden vahteina. Nykyisin pyreneittenkoira on enimmäkseen seurakoirana. Sopeutuakseen yhteiskuntaan pyreneittenkoira on sosiaalistettava huolellisesti. On muistettava ne piirteet, jotka koirassa ovat kun se toimii alkuperäisessä tehtävässään, yksinäisenä lauman vartijana ja suojelijana

Espanjassa vuonna 1999 aloitettu Teresa Verda Gauerin ja Gilbert Guillotin tekemä tutkimus, vertaili pyreneittenkoiran ja pyreneittenmastiffin ominaisuuksia laumanvartijan tehtäviin. Tutkimuksessa todettiin pyreneittenkoiran kykenevän laumanvartijan tehtäviin.

Suomessa on toistaiseksi vähän kokemusta pyreneittenkoirien käytössä laumanvartijan tehtävässä. Koiran leimauttaminen laumaan olisi kuitenkin aloitettava pennusta ja mieluiten vanhemman koiran opastuksella. Koiran soveltuvuudesta laumanvartijaksi ei voida tehdä päätelmiä aikuisten koirien käyttäytymisen perusteella niiden jouduttua lammaslaumaan.

Suomessa pyreneittenkoiran käyttö laumanvartijana on minimaalista. Tietävästi ainakin kaksi koiraa on toiminut onnistuneesti tässä tehtävässä. Tiedossa on ainakin yksi pyreneittenkoira, joka on joutunut vahtitehtävissään lähitaisteluun suden kanssa.

Mielipiteet käytöstä, nimenomaan lauman suojelijana jakautuvat kahteen leiriin, jotkut ovat sitä mieltä, ettei pyreneittenkoirista enää ole alkuperäiseen käyttöönsä, sen vuoksi, että vietti suojella laumaa on kadonnut. Toinen osa on sitä mieltä, että vietti on tallella ja se näkyy esimerkiksi koirien tavassa suojella vaikkapa perheen lapsia.

Suomessa Teet Otstavel on aloittanut laumanvartijarotujen tutkimisen.

4.6.3 Luonnetestit

Pyreneittenkoiria ei ole testattu niin paljoa, että mitään varmaa päätelmää testin tuloksista olisi tehtävissä.

Pyreneittenkoiraa ei kuitenkaan ole jalostettu vain seurakoiraksi, vaan varsin arkiseksi työkoiraksi. Ne eivät ole mitenkään ”yhteiskuntakelpoisia” omistajaansa nöyrästi ja uskollisesti palvelevia palveluskoiria, vaan enemmänkin varsin alkukantaisen varovaisilla ja epäluuloisillakin vaistoilla varustettuja, itsenäiseen (yksinäiseen) työskentelyyn kehitettyjä koiria. Pyreneittenkoira muistaa hyvin kokemansa tapahtumat, työskennellessään niiden on pakko muistaa. Luonnetestissä tämä voimakas herkkyys todetaan pehmeudeksi. Työskennellessään pyreneittenkoira on kuitenkin peräänantamaton ja kova, mutta tämä ominaisuus ei tule testissä esille.

Testituloksissa ei tule tarkastella vain lopullista pistemäärää, vaan testiä tulee tarkastella kokonaisuudessaan, osa-alueittain. Tähänastiset testitulokset antavat osa-alueittain tulkittuna varsin rodunomaisen kuvan. Yli 200 pisteen (kova, taistelutahdoltaan voimakas) pyreneittenkoira ei kuitenkaan ole kovin tyyppilinen rotunsa edusta.

”Toimintakyvyn arvosana kuvaa koiran kykyä tehdä ratkaisuja erilaisissa sille uusissa tilanteissa. Toimintakykyä ilmaisee yhtälailla puolustautuminen kuin pakokin, toimintakyvyttömyys ilmenee koiran pyrkiessä joko mitätöimään tilanteen, tai sen muutoin jähmettyessä paikalleen mitään tekemättömäksi.”

Pyreneittenkoirilla keskiarvo on pienen ja kohtuullisen välillä. Tulokseen saattaa vaikuttaa se että pyreneittenkoirat ovat alkukantaisia vaistoiltaan ja herkkiä reagoimaan koiran kannalta vaarallisiin tilanteisiin.

”Terävyys on koiran taipumusta reagoida aggressiivisesti sitä uhkaavaa ihmistä kohtaan. Mitä terävämpi koira on, sitä pienemmästä ärsytyksestä se käyttäytyy aggressiivisesti.”

Pyreneittenkoiralle aggressiivinen käytös ei ole toivottua, joten tyyppillisin tulos tässä osiossa olisi +1. Testatuista (21 kpl) kolme koira sai tuloksen + 3 ei tyyppillistä käytöstä, kaikki muut saivat + 1

”Puolustushalu on koiran perinnöllinen halu puolustaa laumaansa. Tätä kuten muitakin ominaisuuksia arvioitaessa pyritään luonnetestissä arvioimaan nimenomaan halua, ei opittua kykyä.”

Pyreneittenkoiralle tyyppillisin tulos olisi lähinnä +3, tämän on testatuista saavuttanut 3 kpl, loput ovat lähinnä +1, mikä tuskin todellisuudessa pitää paikkaansa. Testattujen koirien omistajien kertoman mukaan koira ei ottanut testitulannetta kovinkaan tosissaan.

”Taisteluhalu on koiran perinnöllinen halu käyttää ruumistaan leikkimieliseen (tai todelliseen) taisteluun saavuttaakseen haluamansa päämäärän. Tämä ilmenee useimmiten leikkimishaluna. Väsyessään fyysisesti koira jatkaa toimintaa nimenomaan taisteluhalunsa avulla.”

Taistelutahtoa testataan rätin tai kepin kanssa leikkimisellä. Pyreneittenkoira ei tällaiseen leikkiin yleensä mukaan lähde, pelkästään luontaisen pidättyvyytensä johdosta. Testatuista enemmistö sai tuloksen pieni.

”Koiran hermojen vahvuus on sen tärkeimpiä jokapäiväiseen elämään vaikuttavia tekijöitä. Tämä ominaisuus ei ole mitenkään omistajan vaikutettavissa. Syntyään hermoheikko koira ei voi esimerkiksi pentuajan totuttamisella parantaa. Samoin perimältään hyvähermoinen koira kestää merkittävästi enemmän ”kolhuja” elämässään niiden vaikuttamatta sen käyttäytymiseen.”

Pyreneittenkoiralle ominaista on tietty herkkyys, reagointi koviin ääniin ja uusiin tilanteisiin liittyvä varovaisuus. Tästä voinee johtua tulos, jonka mukaan kaikki testatut ovat saaneet tulokset hieman rauhaton - suhteellisen rauhallinen.

”Temperamentti on koiran kyky havainnoida ympäristöään ja toimia sen mukaisesti. Kyse ei ole ainoastaan sen nopeudesta reagoida, vaan optimissaan koiran tulisi havaita kaikki siihen vaikuttavat ympäristön tapahtumat ilman viivettä ja reagoida niihin. Temperamentin ollessa liian korkealla, häiritsevät kaikki ympäristön tapahtumat sen keskittymistä tilanteisiin.”

Rodunomaisin arvosana olisi ehkä +2, joita onkin suurin osa testatuista.

”Kovuudella tarkoitetaan koiran taipumusta muistaa sille epämiellyttäviä (ja muitakin) kokemuksia ja välttää niiden kohtaamista uudelleen. Tämä ominaisuus on ratkaisevassa asemassa koiran käyttäytymisen ilmenemiseen. Perimältään pehmeän koiran näkyvä käyttäytyminen muuttuu etenkin sen elämän alkuvaiheessa paljonkin kokemusten perusteella, kun taas kova koira ei anna näiden vaikuttaa käyttökseen.”

Vaikeasti arvioitava ominaisuus lyhyessä testitilanteessa. Testissä katsotaan, jos koira unohtaa kokemansa ja palautuu varovaisuudesta nopeasti, se on kova. Kova koira menee varauksetta takaisin paikkaan, jossa se on kokenut epämiellyttävän kokemuksen. Pyreneittenkoira, joka saavuttaisi testissä tuloksen kova, tuskin selviäisi luonnossa hengissä, ellei se ei ottaisi opiksi kokemastaan. Testin tuloksiin ei vaikuta alkukantaiset vaistot mm. varovaisuus ja epäluulo outoja asioita kohtaan. Pääsääntöisesti pyreneittenkoirat ovat saaneet tuloksen pehmeä, joka niiden ominaisuudet huomioon ottaen on lähempänä sitä mitä sen pitäisikin olla.

”Luoksepäästävyttä mitataan koiran suhtautumisella vieraaseen, ystävällisesti käyttäytyvään ihmiseen. Koiran tulisi antaa tämän ottaa kontakti ja koskea itseensä.”

Yhteiskuntakelpoisuuden mittari, sidoksissa kuitenkin rotuominaisuuksiin erityisesti pidättyväisyysasteen kohdalla. Pyreneittenkoirilla ei ole ainuttakaan miinus tulosta, joten ne ovat olleet kaikki hyväntahtoisia. Rotutyypillisin tulos olisi ehkä +2 luoksepäästävä, hieman pidättyväinen.

”Luonnetestiin kuuluu aina kaksi 9mm pistoolilla ammuttua laukausta. Koiran tulisi säilyttää toimintakykynsä laukauksista huolimatta.”

Pääsääntöisesti pyreneittenkoirat ovat olleet laukausvarmoja.

Luonnetestipöytäkirjaa on muutettu tässä JTO:ssa olevien tulosten keräämisen jälkeen. Nykyisessä pöytäkirjassa +++ tarkoittaa laukaisuvarmaa, ++ laukaisukokematonta, + paukkuärtyisää, - laukausaltista ja – laukausarkaa. Alla olevia tuloksia tulee tarkastella luonnetestin tekoheikellä voimassa olevan pöytäkirjan mukaan, joka on kuvattuna luonnetestitaulukon alapuolella.

Taulukko 10. Suomessa luonnetestattujen pyreneittenkoirien tuloksia

Toimintakyky	Terävyys	Puolustushalu	Taisteluhalu	Hermorakenne	Temperamentti	Kovuus	Luoksepäästävyys	Laukkaus	Tulos
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
+1	+1	+1a	-1	+2	+2	+1	+2a		145/1
-1	+1	-1b	-1	+1	+2	-1	+3		69/hyl
-1	+1	+1a	-1	+1	+2	+1	+3		95/1
-1	+1	+3	-1	+1	-1b	-2	+2a		13/hyl
-1	+1	+1a	+2	+1	+2	-2	+3		101/1
-2	+3	+1a	-1	+1a	+3	-2	+1a		43/hyl
-1	+1	-1	-1	+2	+2	+3	+3	+	134
+2	+1	+3	-1	+2	+2	+1	+3	+	177
+2	+3	+3	+2	+2	+3	+3	+3	+	240
+1	+3	+1	-2	+1	+2	+3	+3	+	133
+1	+1	+1	-1	+1	+2	-2	+3	+	101
-1	+1	+1	-2	+1	+2	+1	+3	+	85
+1	+1	+1	-1	+1	+3	+1	+3	+	140
+1	+1	+1	-1	-1	+2	+1	+3	+	55
+1	+1	+1	+2	+2	+2	+3	+3	+	206
+1	+1	+1	+2	+1	+2	+1	+3	+	155
-2	+1	-1	-2	+1	+2	-3	+3	+	36
-1	+1	+1	-1	+1	+3	-2	+3	++	86
-2	+1	-1	-3	+1	+2	+1	+3	+	58
+1	+1	+1	-1	+1	+2	-2	+3	+	101
+1	+1	+1	-1	+1	+2	+1	+3	-	125 LA

I Toimintakyky kerroin 15

+3 erittäin suuri
+2 suuri
+1 kohtuullinen
-1 pieni
-2 riittämätön
-3 toimintakyvytön

II Terävyys kerroin 1

+3 kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
+2 suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
+1 pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
-1 pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
-2 kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
-3 suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin

III Puolustushalu kerroin 1

+3 kohtuullinen, hillitty
+2 suuri, hillitty
+1 pieni
-1 haluton

-2 erittäin suuri

-3 hillitsemätön

IV Taisteluhalu kerroin 10

+3 suuri
+2 kohtuullinen
+1 erittäin suuri
-1 pieni
-2 riittämätön
-3 haluton

V Hermorakenne kerroin 35

+3 rauhallinen ja varma
+2 suhteellisen rauhallinen
+1 hieman rauhaton
-1 vähän hermostunut
-2 hermostunut
-3 erittäin hermostunut

VI Temperamentti kerroin 15

+3 vilkas
+2 kohtuullisen vilkas
+1 erittäin vilkas
-1 häiritsevän vilkas
-2 välinpitämätön
-3 apaattinen

VII Kovuus kerroin 8

+3 kohtuullisen kova

+2 kova

+1 hieman pehmeä

-1 erittäin kova

-2 pehmeä

-3 erittäin pehmeä

VIII Luoksepäästävyys kerroin 15

+3 hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin
+2 luoksepäästävä, hieman pidättyväinen
+1 mielitelevä
-1 selvästi pidättyväinen
-2 hyökkäävä
-3 salakavala

Laukauspelottomuus

+ laukausvarma
++ laukauskokematon
+++ paukkuarthyisiä
- laukausaltis
-- laukausarka

4.7 Terveys

Rodussa on esiintynyt yksittäisiä erilaisia sairauksia, mutta mitään rodulle tyypillistä sairautta ei ole ollut.

Vuonna 1999 aloitettiin terveystutkimuslomake. Vuonna 2004 otettiin käyttöön uusi laajennettu terveystutkimuslomake.

Rodun terveyttä kartoitetaan lisäksi kerran vuodessa lähettämällä terveystutkimuslomake jokaiselle yhdistyksen jäsenelle.

4.7.1 Pevisa-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Rodulle astui 1.1.2008 voimaan PEVISA-ohjelma. Pentujen vanhemmista tulee olla lonkkakuvauslausunto ja kyynärkuvauslausunto.

Pentueen ulkomaista isää koskeva pysyvä poikkeuslupa: pyreneittenkoiran PEVISA-vaatimukset eivät koske kohdussa maahantuotujen, ulkomaisella spermalla siemennettyjen tai ulkomaisen uroksen astumisesta syntyneiden pentujen rekisteröintiä.

Lonkkanivelen dysplasian suhteen pyreneittenkoira on varsin terve jättitrotuiseksi (keskimäärin 60 % tutkituista terveitä, A+ B asteisia) vakavaa lonkkavikaa esiintyy hyvin vähän.

Alla lonkkaniveltilasto vuosina 2000 - 2006 syntyneistä (395kpl) kuvatuista pyreneittenkoirista Suomessa:

FCI-luokitus	A	B	C	D	E	Yhteensä
lukumäärä	43	40	37	14	1	135
osuus %	31,9	29,6	27,4	10,4	0,7	35,6

Sekä vertailtavaksi edeltävä viisivuotiskausi 1995-1999 (188 syntynyttä):

FCI-luokitus	A	B	C	D	E	Yhteensä
lukumäärä	41	19	20	9	2	91
osuus %	45,1	20,9	22,0	9,9	2,2	48,4

Vertailtaessa perättäisiä viisivuotiskausia, kiinnittyy huomio kahteen huolestuttavaan seikkaan:

1. Terveiden (A+B) osuus populaatiossa on pienentynyt hieman: 66,0 % → 60,2 %.
2. Kuvattujen osuus on pienentynyt selvästi.

Lonkkanivelen kehityshäiriö on periytyvä sairaus, joka korkea-asteisena saattaa invalidisoida koiran ja aiheuttaa sille kipua. Lonkkanivelen kehitys on monimutkainen, koska lonkkamaljakko koostuu useista eri luista. On todistettu, että liika- ja epätasapainoinen ruokinta kasvuiässä aiheuttavat luuston ja nivelien kasvuhäiriöitä. Lonkkanivelen ollessa kyseessä vaikuttaa kuitenkin siltä, että ainoastaan lonkkavialle perinnöllisesti alttiit koirat sairastuvat vääränlaisesta ruokinnasta. Suotuisissa olosuhteissa koira ei välttämättä sairastu lonkkanivelenkehityshäiriöön, vaikka sillä perinnöllinen alttius olisikin.

Lonkkaniveldysplasian (kehityshäiriön) vastustaminen jalostuksen avulla edellyttää sitä, että sekä jalostuskoiria että niiden jälkeläisiä ja muita sukulaisia kuvataan riittävästi. Lonkkaniveldysplasiaa ei voi erityistapauksia lukuun ottamatta havaita muuten kuin lonkkakuvausella.

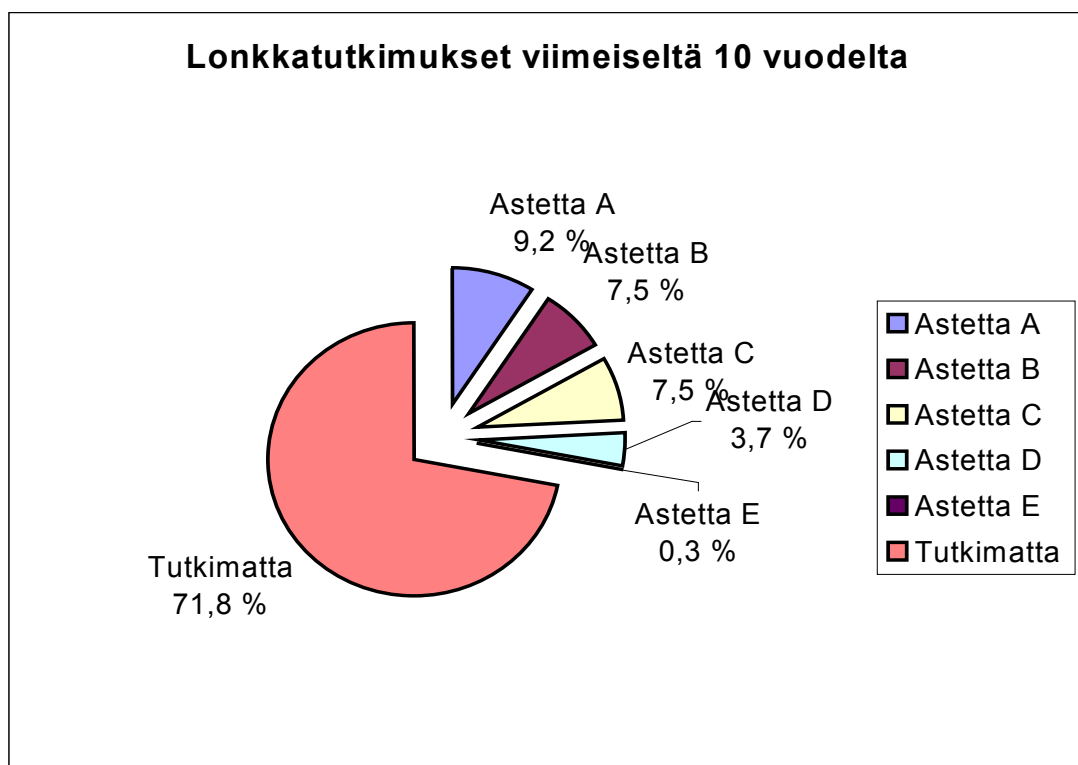
Rotuyhdistys suosittelee, että jalostukseen käytettävät koirat lonkkakuvaan ja jalostukseen käytetään vain terveitä (A-B) tai korkeintaan lievää dysplasiaa (C) ilmentäviä koiria.

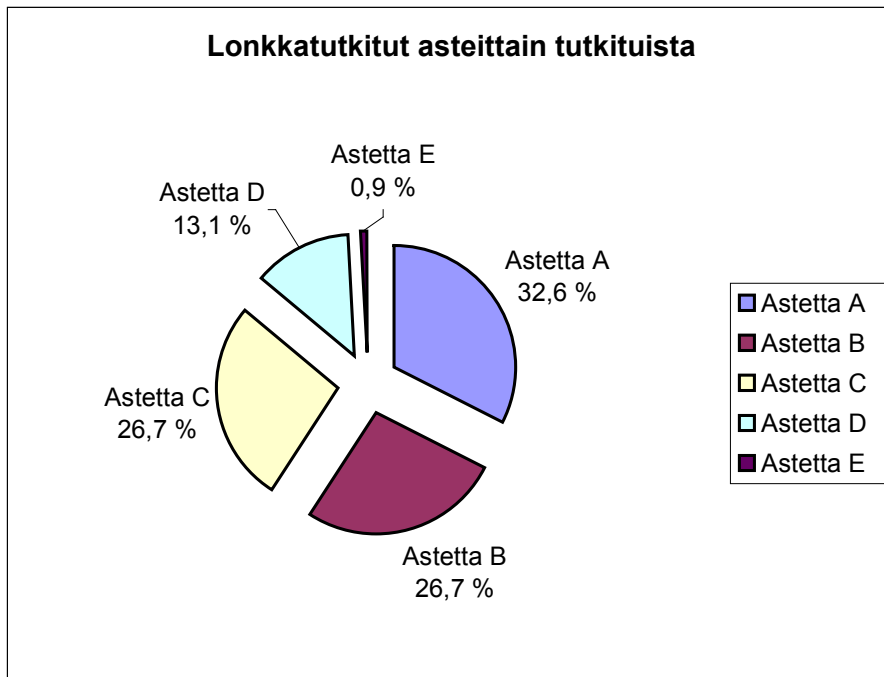
Vuosina 1999-2008 Suomessa rekisteröidyt ja tutkitut koirat lonkka-, kyynär- ja polvituloksineen.

Taulukon luvut määräytyvät kyseisenä vuonna tutkituista koirista.

vuosi	rek.kpl	Lonkat					Kyynärät				Polvet					
		A	B	C	D	E	0	1	2	0	1	2	3			
1999	39	8	3	2	2	1	0	5	5							
2000	50	20	8	4	5	2	1	16	16			2	2			
2001	78	11	4	2	5		0	9	9			1	1			
2002	41	38	11	10	12	5	0	35	33	2		17	16	1	1	
2003	105	22	7	5	5	4	1	14	12	2		2	2			
2004	94	29	9	5	13	2	0	27	26	1		29	29	0	0	
2005	101	36	13	12	7	4	0	35	32	3		26	26	0	0	
2006	104	20	5	9	3	3	0	20	17	3	0	22	22	0	0	
2007	60	22	7	9	4	2	0	24	24	0	0	21	21	0	0	
2008	112	15	5	1	3	6	0	16	16	0	0	10	10	0	0	
	784	221	72	59	59	29	2	201	190	11	0	130	129	1	1	0

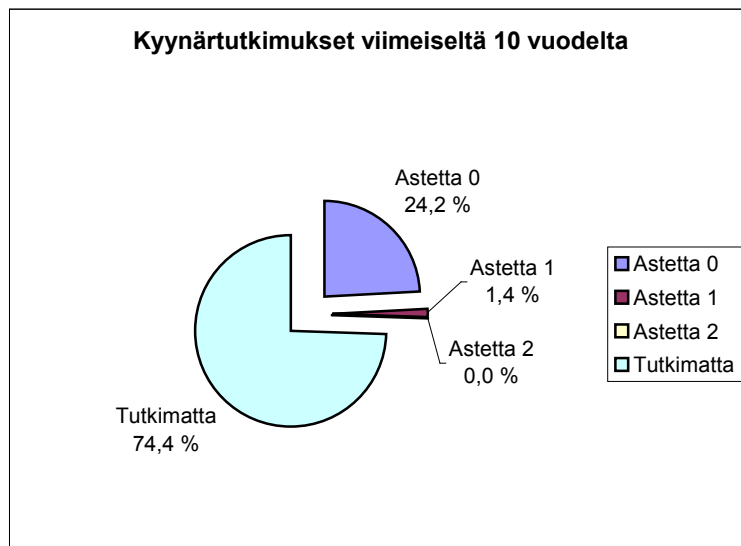
Lonkkatutkimukset 1999 - 2008

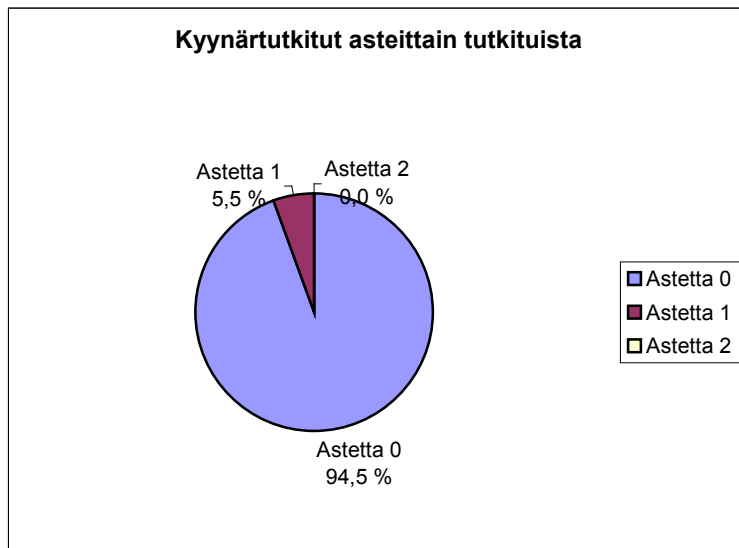

Kyynärnivelen kasvuhäiriöitä on todettu. Osteochondrosis Dissecansia (OCD) on pyreneittenkoiralla todettu olka-, kyynär- ja polvinivelessä, yksittäisiä koiria on jouduttu leikkaamaan tämän vian takia. Osteokondroosi on mahdollinen syy myös muutamiin lonkkakuvauksissa todettuihin selkänikamamuutoksiin. Rotuyhdistys suosittelee jalostukseen käytettävien koirien kyynärkuvausta.

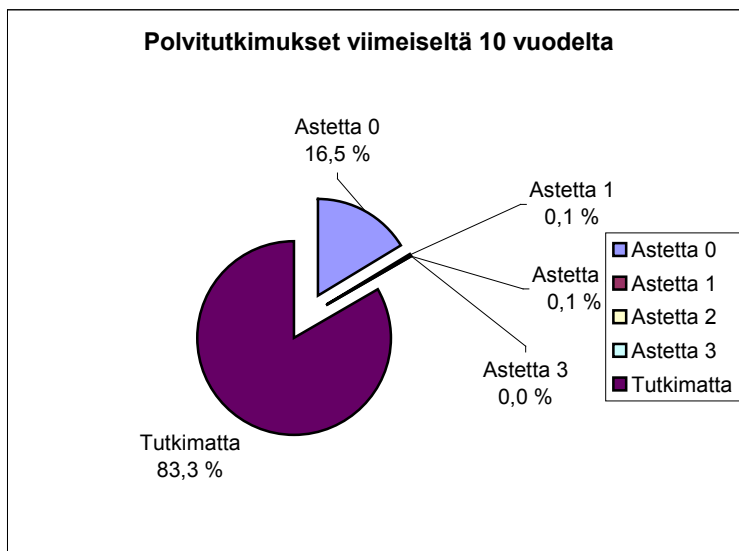
Kyynärtutkimukset 1999 - 2008

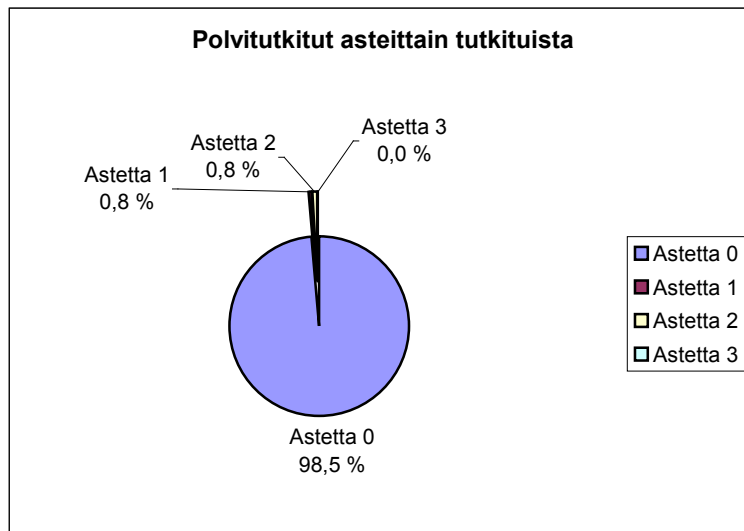

Vakavimmat ontumiset ovat viime vuosina johtuneet polvinivelestä. Viralliset polvitutkimustulokset eivät anna todellista kuvaa polvi ongelmista. Suuri koira ontuu yleensä viallista polveaan, mikä saattaa johtaa koiran lopettamiseen tai leikkaushoitoon ennen virallista polvitutkimusta. Nämä tapaukset eivät näy virallisissa polvitutkimustilastoissa. Patella luksaation takia on leikattu joitakin koiria, muutama on jouduttu lopettamaan. Tapaturmaisen polven ristsiteen katkeamisen takia on leikattu useampia pyreneittenkoiria. Ennuste polvivammoissa on nykyään kehittyneen eläinlääketieteen ansiosta hyvä. Riski polvivammojen ilmaantumiselle kasvaa takaosan heikon rakenteen myötä, erityisesti suorat polvikulmaukset altistavat polvivioille. Tämä tulee huomioida jalostusvalinnoissa, jalostukseen käytettäviltä koirilta tulisi rotuyhdistyksen suositusten mukaisesti tutkia polvet

Polvitutkimukset 1999 - 2008

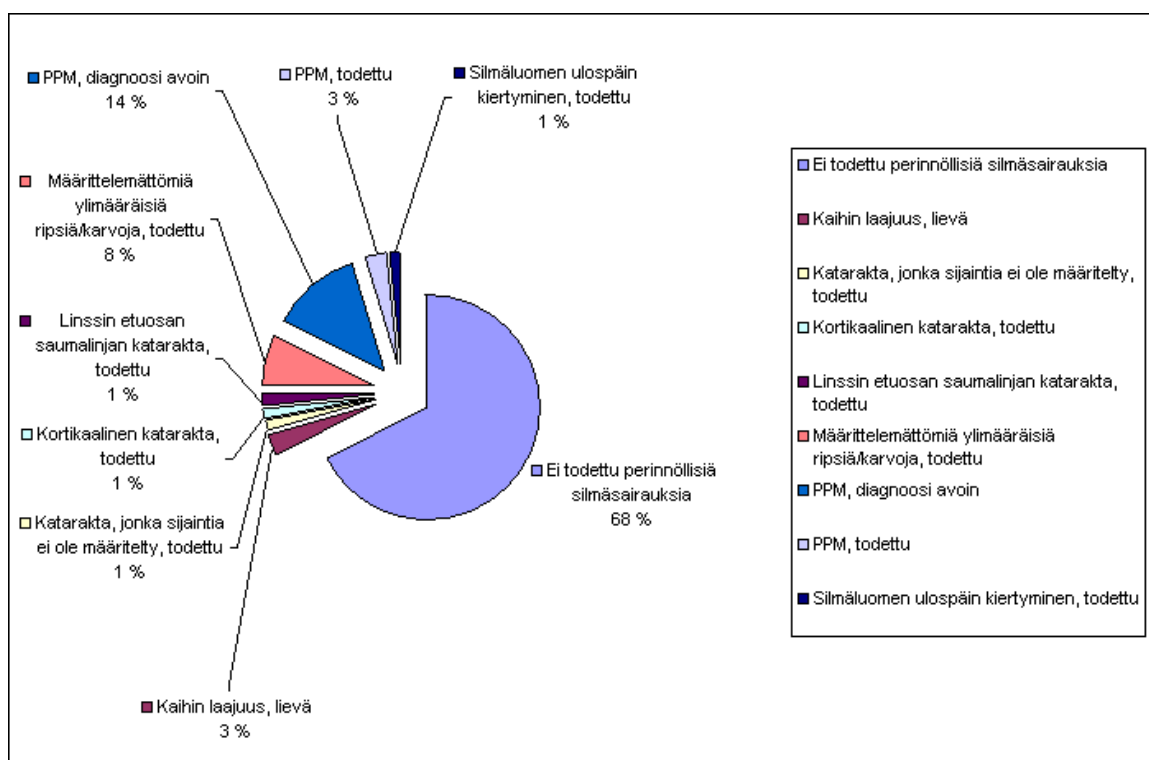
Periaatteessa kaikkiin nivelten kasvuhäiriöihin voi liittyä tai niistä seurata artroosia eli nivelrikkoa. Suomessa tutkituissa pyreneittenkoirissa on todettu nivelrikkoa ainakin lonkka- ja polvinivelessä. Paitsi kasvuhäiriöstä voi artroosi johtua myös esimerkiksi bakteerin aiheuttamasta niveltulehduksesta eli artriitista tai tapaturmasta.

Useimpia koiran kasvuhäiriöitä pidetään monisyyisenä; ne ovat osittain perinnöllisiä ja osittain ympäristötekijöistä riippuvaisia: Valitsemalla jalostukseen mahdollisimman terveitä koiria ja suojelemalla kasvuikäisiä koiran ylipainolta ja epätasapainoiselta ruokinnalta voidaan vähentää kasvuhäiriöiden riskiä.

4.7.2 Muut rodulla todetut sairaudet

Silmäsairaudet

Pyreneittenkoirille tehdyt viralliset **silmätutkimukset** ovat vielä harvinaisia, mutta toivottavasti lisääntymään päin. Vuosina 1998-2008 syntyneistä pyreneittenkoirista 57 silmät on silmäpeilattu. Näissä todettu kaihi (HC) kahdella, PPM (Persistoiva Pupillaari Membraani) diagnoosi avoin ja todettu yhdellätoista, Cilia Aberranta viidellä ja ektropium yhdellä koiralla, sekä muutama muu vähäinen poikkeama normaalista. Muussa yhteydessä lisäksi todettu entropium (silmäluomen sisään kääntyminen), kyynelkanavan tukkeutumista sekä kyynelkanavan rakenteellinen häiriö. Yli 40 % tutkituista on löytynyt jonkinasteinen silmäsairaus.

Persistoiva pupillamembraani eli PPM tarkoittaa sitä, että silmässä on jäänteitä sikiökautisesta linssin etuosaa ruokkivasta verisuoniverkostosta/kalvosta. Värikalvossa sijaitsevia (iiris-iiris) PPM-juosteita pidetään täysin harmittomina ja ne saattavat hävitä koiran ikääntyessä. Sen sijaan linssin pintaan kiinnittyvään juosteeseen voi liittyä pistemäinen kaihi ja sarveiskalvoon kiinnittyvä PPM-juoste voi samentaa sarveiskalvoa iiris-iiris-PPM esiintyy satunnaisesti (ei-perinnöllisenä) monilla roduilla. Joillain roduilla PPM on periytyvää, mutta periytymismekanismia ei tunneta.

PHTVL/PHPV tarkoittaa sairautta, jossa linssin ja silmänpohjan välinen sikiökautinen verisuoni ei ole normaalisti surkastunut. Sairaudessa on eri asteita pienistä kauneuspilkuista, sokeutta aiheuttaviin muutoksiin. Sairaudesta annetaan lopullinen lausunto aikuiselle koiralle.

Verkkokalvon etenevä surkastuminen (PRA) eli progressiivinen retinaalatrofia

Jaetaan kahteen tyyppiin

- sentraaliseen* (keskusosien) progressiiviseen retinaalatrofiaan
- perifeeriseen eli generalisoituneeseen* (yleistyneeseen) progressiiviseen retinaalatrofiaan

Sentraalisessa PRA:ssa verkkokalvo alkaa surkastua verkkokalvon keskustasta ja etenee kohti laitaosia. Sairaus on perinnöllinen ja jo 2 – 3-vuotiailla koirilla voidaan havaita muutoksia. On myös mahdollista, että oireita havaitaan vasta 7-8-vuotiaana, koska tässä sairauden muodossa koiralla säilyy kyky nähdä liikkuvat kohteen varsin pitkään. Englantilaisen tutkijan mukaan periytymistapa on dominantti.

Nykyisen käsityksen mukaan Perifeerinen PRA periytyy väistävasti. Koira sairastuu, jos se saa sairauden aiheuttavan geenin molemmilta vanhemmiltaan. Mikäli se saa geenin vain toiselta vanhemmaltaan, se toimii vain sairauden kantajana. Tätä muotoa tavataan useilla roduilla. Tautia on useampaa muotoa, aikaisempi voidaan havaita 2 – 3-vuotiailla koirilla ja myöhempi 6 - 7-vuotiailla. Näkö huononee vähitellen ja sairaus johtaa sokeuteen. Sairauden etenemisnopeus on muutamasta kuukaudesta joihinkin vuosiin. Sairaus ilmenee molemmissa silmissä, mutta voi kehittyä eri nopeudella. Selviä oireita ovat hämäräsokeus, laajentuneet pupillit ja pimeässä vihertävänä loistavat silmät. Usein koiralle kehittyy myös harmaakaihi, mikä vaikeuttaa tutkimusta, mutta tutkimus ERG:llä antaa luotettavan tuloksen. Ongelmallista PRA:n vastustamisessa on sen periytyminen väistävasti ja se, että sairaus voidaan havaita vasta aikuisella koiralla, jota on mahdollisesti ehditty käyttää siitokseen.

Ektropium tarkoittaa silmäluomen ulospäin kääntymistä. ”Löysät silmät”, ”roikkuvat luomet” kuvaa tätä tilaa, joka lievänä on lähinnä kauneusvirhe, mutta vaikeana aiheuttaa lisääntyneen tulehdusriskin. Ektropium ei itsessään vaurioita silmää, koska luomi ei hankaa, mutta pahemmissa tapauksissa leikkaushoito on tarpeellinen myös tässä vaivassa. Sairaus on perinnöllinen. Koiraa, jonka silmät on ektropiumin takia leikattu, ei suositella käytettävän siitokseen eikä sillä myös ole oikeutta osallistua näyttelyihin.

Cilia aberranta tai distichiasis – Ylimääräiset luomikarvat:

Sairaus, jossa luomen sisäpuolelle kasvaa karvoja. Eri roduilla karvat saattavat olla eri tyyppisiä, kovia ja ärsyttäviä tai pehmeitä ja harmittomia; lisäksi karvojen määrä saattaa vaihdella eri yksilöillä yksittäisestä monilukuisen. Vaikea asteisena distichiasis on erittäin kiusallinen ja joskus myös todella kivulias koiralle. Kovat karvat saattavat hangata sarveiskalvoa ja aiheuttaa silmävuotoa, siristelyä ja haavaumia sarveiskalvoon.

Oireettomat ciliat eivät vaadi hoitoa. Ärsyttävät ripset poistetaan pääsääntöisesti polttamalla, mutta harvalukuiset karvat voidaan poistaa paikallispuudutuksella nyppimällä, kun taas runsaslukuisesti esiintyviä karvoja voi joutua poistamaan leikkauksella. Sairaus on perinnöllinen

4.7.3 Pevisaohjelma

Rodulla on voimassaoleva PEVISA-ohjelma

4.7.4 Suomessa todetut sairaudet ja niiden merkitys

Pyreneittenkoiraa pidetään yleisesti terveenä rotuna ja verrattuna muihin jättirotuihin se onkin suhteellisen pitkäikäinen; 10-vuotias pyreneittenkoira ei ole harvinaisuus ja vanhin tiedossa oleva pyreneittenkoira eli 16-vuotiaaksi.

Vakavista sairauksista (johtavat koiran kuolemaan ennen vanhuutta) tavallisimpia ovat **pahanlaatuiset kasvaimet**, syöpä: luusyöpä, pahanlaatuiset nisäkasvaimet, sisäelinkasvaimet.

Mahalaukun laajentuma ja kiertymä on suurikokoisilla, syvärintaisilla koirilla esiintyvä hengenvaarallinen, välitöntä hoitoa vaativa tila ja sitä on tavattu sekä nuorilla että vanhoilla pyreneittenkoirilla. On epäilty, että mahalaukun supistumishäiriöt altistavat kiertymälle. Lisäksi liikunta ennen ja jälkeen ruokinnan saattaa lisätä riskiä saada kiertymä. Mahalaukun laajentuman ja kiertymän oireita ovat pahoinvointi, oksennusyritykset, apaattisuus, heikkous, vatsakipu ja vatsan turpoaminen kylkikaaren takaa. Ennuste riippuu laajentuman asteesta ja kuinka nopeasti hoito aloitetaan. Leikkaushoitoa tarvitaan lähes aina. Noin 30–40 % mahalaukun laajentumaan ja kiertymään sairastuneista koirista kuolee.

Sydänsairaudet ovat vanhoilla koirilla tavallinen kuolinsyy, mutta nuorilla onneksi harvinaisia. Sydänsairasta koiraa ei suositella jalostukseen.

Kohtutulehdusta esiintyy, mutta ennuste on hyvä, mikäli koira leikataan ajoissa.

Epileptiset kohtaukset ovat vieneet hyvinkin nuoria koiria; valitettavasti useassa tapauksessa kohtauksen aiheuttaja on jäänyt epäselväksi. Diagnoisoituja epilepsia-tapauksia on esiintynyt satunnaisesti, osa näistä koirista jatkaa elämäänsä lääkityksen avulla. Karkeasti jaettuna pyreneittenkoirissamme on esiintynyt kahden tyyppistä epilepsiaa:

1) Noin 1-vuotiaana alkavaa hyvin nopeasti etenevää muotoa, johon epilepsialääkkeillä ei ole ollut tehoa, vaan koira on kuollut status epilepticukseen eli jatkuvaan tai tiheästi toistuvaan kouristeluun. Vain osalle koirista on tehty tarkat tutkimukset, mutta näitä tapauksia on syytä epäillä ns. primaariksi epilepsiaksi.

2) Keski-ikässä tai vanhempana alkavaa, lievempiä kohtauksia aiheuttavaa ja ainakin joissain tapauksissa epilepsialääkkeillä tai jopa pelkällä ruokavaliolla lievitettävää muotoa. Kaikkia näitäkään tapauksia ei ole laajalti eläinlääketieteellisesti tutkittu, mutta nämä saattavat edellisiä suuremmalla todennäköisyydellä olla sekundaarista epilepsiaa eli kouristuskohtaus on seurausta jostain muusta sairaudesta (esimerkiksi sokeritauti, maksatulehdus, aivokalvontulehdus, myrkytys). Näiden lisäksi joissain tapauksissa koiran käyttäytyä epätavallisen aggressiivisesti, on taustalla saattanut olla raivosyndrooma, jonka aiheuttaja voi joskus olla limbisen epilepsia (tällöin aivojen tunne-elämää säätelevällä alueella saattaa olla verenkierröllinen, aineenvaihdunnallinen tai sähköinen häiriö)

Epilepsiakohtaukset voivat olla moninaisia, ”kärpäsen metsästäjistä” kramppeihin. Epilepsiaa ei voida parantaa, mutta sitä voidaan hallita. 70 -80 % saadaan hallintaan lääkityksen avulla.

Kouristuskohtauksia aiheuttavaa epilepsiaa on suomalaisessa pyreneittenkoirakannassa alle 1,5 % (1995 - 1999 1,1% ja 2000-2004 1,4%) rekisteröidyistä, tietoon tulleiden tapauksien perusteella.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa eli hypotyreoosia on todettu rodussa muutamia tapauksia. Yleisin hypotyreoosin muoto on primaari eli perinnöllinen hypotyreoosi, joka todetaan yli vuoden ikäisillä nuorilla aikuisilla koirilla. Oireet on kuitenkin useimmiten niin lieviä ja monimuotoisia (laihtuminen, turkin huono kunto) että sairauden havaitseminen voi kestää useamman vuoden. Hypotyreoosi saattaa aiheuttaa hedelmättömyyttä. Hoitona käytetään päivittäin tablettimuodossa annettavaa kilpirauhashormonivalmistetta. Koiraa, jolla on todettu hypotyreoosi, ei suositella käytettävän jalostukseen.

Suomen pyreneittenkoirilla **Addisonin tauti** eli lisämunuaisen kuorikerroksen vajaatoiminta on hyvin harvinainen, mutta ainakin yksi varmistettu tapaus tiedetään. Aluksi oireita voi esiintyä vain stressitilanteissa (trauma, infektio, leikkaus) ja koiran vointi on välillä parempi. Yleisiä oireita ovat oksentelu, ripuli, ruokahaluttomuus, vatsakipu ja painon menetys. Koira on väsynyt ja haluton. Tärinää, lihasheikkoutta ja lihaskipuja voi esiintyä. Joskus tauti voi puhjeta kriisiksi: verenpaine laskee, koira on heikko, jopa tajuton, alilämpöinen ja kuivunut. Lääkehoidolla korvataan puuttuva elimistön kortikosteroidituotanto. Lääkitys on elinikäinen. Kriisitilanteessa potilasta hoidetaan klinikalla suonensisäisellä nestehoidolla ja lääkityksellä, kunnes se ei enää oksenna ja alkaa syödä, tämän jälkeen jatketaan lääkitystä suun kautta.

Kuurous ja kuulohäiriöt

Suomessa on tiettävästi todettu vain yksi kuuro pyreneittenkoira. Kansainvälisten tilastojen mukaan pyreneittenkoira ei kuulu rotuihin, joilla olisi muita suurempi kuuroutumisen riski, mutta rodussa on todettu yksittäisiä kuuroja yksilöitä. Kuurous voi olla täydellistä tai osittaista. Se voi myös olla toispuoleista, milloin se helposti jää huomaamatta. Perinnöllistä, synnynnäistä kuuroutta saattaa esiintyä valkoisilla koirilla useammin kuin muun värisillä. Useimmissa tapauksissa koirien kuurouden perinnöllisyyden mekanismia ei tiedetä. Epätäydellinen esiintulo lisäksi vielä vaikeuttaa ongelman havainnoimista. Koiran kuuroutumisen riskiin on yhdistetty kaksi geeniä: merlegeeni (mm.collie, tanskandoggi) tai piebaldismi (valkolaikkuisuusgeeni) (mm. dalmatialainen, pyreneittenkoira).

Kuulon tutkimisesta

Kuuloa on erittäin vaikea tutkia ilman apuvälineitä. Molemmipuolinen kuurous voidaan mahdollisesti havaita pennun käytöstä tarkkailemalla: pentu pitää herätellä syömään, se ei pelästy koviakaan ääniä jne. . Toispuoleisesti kuuro koira saattaa kääntää kuulevaa korvaa äänen suuntaan. Eläinlääkäri voi tehdä kuulotutkimuksen elektrodiagnostisella menetelmällä; tällöin voidaan todeta objektiivisesti paitsi kuurous, myös kuulon heikkeneminen. Tois- tai molemmipuolisesti kuuroa koiraa ei tule käyttää jalostukseen.

Vakavia **ihosairauksia** on vähän. Muutama diagnosoitu SA eli sebaceus adenitis, (vaikea ihon talirauhasen tulehdus), lisäksi muutamaa koiraa on epäilty sairastavan SA:ta. Koiraa, jolla on todettu SA, ei suositella siitokseen. Yksittäisiä vaikeita ihottumia, joissa osalla on allergiatausta, on voitu selvittää. Pyreneittenkoirilla on todettu myös pieniä ihottumia, kutinoita, hyönteisallergioita, ja hot spotteja.

Kroonisesta korvatulehduksesta kärsii pieni osa pyreneittenkoirista, tämä vaiva yleistyy vanhemmiten. Lian runsas vaikon erittyminen korvakäytävästä näyttäisi liittyvän sopimattomaan ravintoon. Vaiva on näyttänyt häviävän ruokavaliota vaihtamalla.

4.7.5 Muita rodulla Suomessa esiintyneitä sairauksia

Edellä mainittujen sairauksien lisäksi suomalaisessa pyreneittenkoirakannassa on vuosina 1990 -2008 esiintynyt ainakin seuraavia sairauksia tai rakennepoikkeavuuksia: munuaisen rakenteellista vikaa ja vajaatoimintaa, maksan toiminnan häiriöitä, verisyöpä, kuuroutta, kiillepuutosta, anaalirauhastulehdusta, virtsatietulehdusta, virtsanpidätyshäiriöitä, rakenteellista vikaa virtsateissä, häiriöitä kivenesten laskeutumisessa, ylä-, ala- ja epätasaista purentaa, syringomyelia, aivorungon atrophia, vesipää

4.7.6 Terveyskysely

Rodun terveystietokyselylomake on tehty vuonna 1999. Lomake uusittiin 2004. Tämän lomakkeen pohjalta koiriensa terveystietoja on antanut 57 koiranomistajaa (23 nartun ja 34 uroksen). 54 antoi luvan julkaista tiedot koiransa tai koiriensa sairauksista, kolmesta koirasta tiedot annettiin tilastointikäyttöön jalostustoimikunnalle.

Oheisessa taulukossa on yhteenveto vuosien varrella terveystietokyselyistä sekä omistajien ja kasvattajien kertomana saadusta terveystiedoista sisältäen julkaisuluvalliset ja vain jaoston tietoon annetut tiedot.

Luottamuksellista tietoa käytetään tilastollisesti, mutta paljon suurempaa hyötyä näistä tiedoista olisi kaikille jos avoimuus tietojen antajien keskuudessa lisääntyisi.

Addisonin tautia	1
Allergioita	2
Atooppista ihoa	1
Epilepsiaa / epileptistyyppisiä kohtauksia	15
Hot spotia	13
Iho-ongelmia, (erilaisia)	12
Kannuspuutoksia/vikoja	4
Kasvaimia	16
Kilpirauhasen vajaatoimintaa	3
Kyynärnivelen kasvuhäiriöitä	1
Kohtutulehduksia	6
Korvatulehduksia	13
Kuuroutta	1
Kivesvikoja ja urosten lisääntymishäiriöitä	9
Löysiä kintereitä	2
Lonkkanivelen vaikeita kasvuhäiriöitä	4
Munuaisvikoja	1
Nartun kiimaan/lisääntymiseen yms. liittyviä vikoja/sairauksia	2
Nuoruuden iän ontumisia (ilman syytä)	12
Panosteittia	5
Polvivikoja (mukana myös tapaturmat)	16
Purentavikoja/hammaspuutoksia/hammasongelmia/suuongelmia:	
alapurentaa	8
yläpurentaa	6
muuta	7
Olkanivelvammoja /OCD	7
SA:ta	2
Silmissä olevia sairauksia/muutoksia/ lähde KoiraNet	
PPM	3
PPM tulkinnanvarainen	4
CA	4
Ektropium	1
Kaihi, huomattava aste 2	1
muut löydökset	8
Sydänvikoja	2
Vatsalaukun kiertymää tai kaasuuntumaa	7
muita yksittäisiä:	1

Liian pitkä ja emättimeen kiinnittynyt virtsajohdin	
Vasen tibia katkennut, pudonnut rappusista 8 vkon ikäisenä	
nuljuluu murtunut, leikattu	
Luuston kehityshäiriöitä raajoissa, mm kaikki raajat vääntyneet	
Krooniset eturauhasvaivat ja pissatulehdukset	

Eläinlääkäriasemille suoritettiin vuoden 2005 lopussa kysely, joissa heitä pyydettiin kertomaan mitä sairauksia / vikoja heillä on Pyreneittenkoirilla hoidettu. Alla olevassa listassa kooste vastauksista.

Kilpirauhasen vajaatoiminta	1
patella lux. oper. telaura syvennetty	3
torsio	1
emätintulehdus	1
ulkokorvan tulehdus	1
olkanivelen OCD	3
silmätulehdus	1
takajalat pihdissä/ matala med. pat.	1
ihotulehdus	2
hot spot	3
panosteitti	3
tibia murtuma	1
ihokasvain	1
osteosarkoma	1
polvi löysyyttä + lonkkaong.	1
entropium, silmä leikattu, toinen	1
sääriluun murtuma	1

ektooppinen ureter	1
kyynärbursa	1
useampi etupään ontuma	3
uudismuodostumia	4
hyvänlaatuinen verisuoni kasvain	1
talirauhastulehdus	1
sterilointi, omistajan toivomuksesta	1
omistajan toivomuksesta koiran pelkkä rauhoittaminen	1
Lonkkakuvattuja koiria	20
rokotuksia useita	
epilepsia	1
kastraatio eturauhasvaivojen takia	1
lateraalinen patella luksaatio	1
takapää pihdissä, lat pat matala	1
sydänvika	1
varvasamputaatio	1

4.7.7 Yhteenveto muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvatuista sairauksista

Yhdysvallat

Amerikkalaisen pyreneittenkoirayhdistyksen teettämän kyselytutkimuksen mukaan pyreneittenkoira on varsin terve rotu: 60 % omistajista ilmoitti koiriensa terveydentilan olevan erinomainen, 31 % hyvä ja vain 6 % ilmoitti koiransa terveydentilan olevan heikko. Valtaosan edesmenneistä koirista raportoitiin kuolleen vanhuuteen. Yleisin kuolemaan johtanut sairaus oli syöpä (luusyöpä, kohtu-, nisä- ja kivessyöpä), jota oli raportoitu 14 prosentissa koirista.

Tavallisimpia syitä eläinlääkärissä käyntiin pyreneittenkoirilla on ontuminen. Suuri osa lyhytaikaisista ontumisista johtuu venähdyksistä, revähdyksistä ja jänteen tulehduksista.

Jalostuksessa huomioitavia ontumisen syitä ovat lonkkanivelen dysplasia. Yhdysvalloissa 15 % pyreneittenkoirista raportoidaan olevan lonkkavikaisia. Vian uskotaan olevan kohtuullisen perinnöllinen, ja

jalostukseen suositellaan käytettäväksi terveiksi todettuja yksilöitä. Kynärpään dysplasia ei ole tavallinen, mutta saattaa vaatia kirurgisen hoidon aiheuttaessaan ontumista

Osteokondritis Dissecansin ilmoitetaan esiintyvän tavallisimmin olkanivelessä, mutta sitä esiintyy myös polvinivelessä. Alttius sille, että vammat synnyttävät OCD:n on kirjan mukaan perinnöllistä.

Panosteiittia raportoidaan esiintyvän pyreneittenkoirissa. Sairauden syytä ei tunneta, mutta taipumusta sairastua esiintyy enemmän joissakin linjoissa.

Notkuvien kintereiden (popping hocks) syyksi esitetään perinnöllisesti heikkoa rakennetta (suora kinnerkulmaus, heikot tukikudokset).

Iho-ongelmat ovat tuttuja useille pyreneittenkoirille Yhdysvalloissa, iho voi herkästi tulehtua (hot spot) hyönteisten pistojen seurauksena tai koiran jäätyä kastuttuaan märäksi. Pyreneittenkoirilla (ja muillakin valkoisilla roduilla) esiintyy muita rotuja useammin allergisia ihoreaktioita esimerkiksi kemikaaleille ja ruoka-aineille.

Silmäoireista kirja kuvailee joissakin linjoissa esiintyvän entropiaa, silmäluomen sisään kiertymistä. Ektropium (silmäluomen ulos kiertyminen) kuvataan olevan löysäluomisten, raskaspäisten pyreneittenkoirien ongelma. Molemmat vaivat ovat korjattavissa leikkauksella, mikä luonnollisesti sulkee nämä koirat pois näyttelykehistä.

Kirja kuvaa Yhdysvalloissa esiintyvän pyreneittenkoirilla sekä yläpurentaa että alapurentaa. Yläpurentaan esitetään olevan varmasti perinnöllinen, kun taas alapurenta saattaisi myös olla seurausta kahden eri pituisen kuonon/kallotyypin omaavan koiran risteyttämisestä.

Edellä mainittujen lisäksi luetellaan rodussa todetun seuraavia sairauksia: Anaalirauhastulehdusta, korvatulehdusta, patella luksaatiota (polvilumpion sijoiltaan meno), kääpiökasvuisuutta, kilpirauhasen vajaatoimintaa, allergioita, immuunijärjestelmän häiriöitä, idiopaattista epilepsiaa, synnynnäistä sydänvikaa, maksavikaa, munuaisvikaa, infarkteja (sydänkohtaus), kroonista artriittia (niveltulehdus), pankreatiittia (haimatulehdus), pitkittynyt virtsatietulehdus, hyvänlaatuisia kasvaimia ja kystia.

Pohjois-Amerikka

OFA (Orthopedic Foundation for Animals) julkaisee pyreneittenkoirille tehdyistä terveystutkimuksista seuraavaa:

Lonkkaniveldysplasia: Vuosina 1974 - 2004 tutkittu 4838 koiraa, joista erinomaiset (vastaa jotakuinkin FCI A:ta tai vanhaa A1:tä) lonkat 13,8 prosentilla ja dysplastiset (vastaa jotakuinkin FCI C-E:tä) 9,3%. Rotuna pyreneittenkoira on OFAn tilastoissa 85. sijalla (1. eniten dysplasiaa) lonkkanivelen dysplasian suhteen.

Seuraava taulukko kuvaa muutosta lonkkaniveldysplasian esiintymisessä pyreneittenkoirilla parinkymmenen vuoden aikana, dysplasian esiintymisessä on lievää laskua, erinomaisten lonkkien määrässä selvää nousua.

tutk. koirat synt.	→ 1980	1990→1992	1998→2001	muutos -80→98-01
erinomainen (=A)	9,2 %	13,9 %	16,1%	75,0 % nousu
dysplasia (=C,D,E)	9,3 %	8,8 %	6,8 %	26,9 % lasku
tutk. yhteensä	774	707	628	

Kynärniveldysplasia: Vuosilta 1974 - 2004 OFA:n tilastoissa on 273 pyreneittenkoiran KD-tutkimustulos: normaaleja 98,2 % ja dysplastisia 1,8 % (1,1 % I-astetta, 0,7 % II-astetta, ei yhtään III-astetta). Rotuna tilastoissa pyreneittenkoiralla esiintyy 54. eniten kynärniveldysplasiaa.

Polvinivelet oli tutkittu 62 koiralta, eikä yhdelläkään todettu minkäänasteista patella luksaatiota. On huomattava, että tässä tutkimuksessa koiran oltava aikuinen, joten kasvuiässä oireilleet, löysiksi todetut ja mahdollisesti leikatut polvet eivät tässä tilastossa näy.

Michiganin Yliopistossa tutkittiin vuonna 2004 875 pyreneittenkoiran kilpirauhasnäyte (verinäyte, josta tutkitaan kilpirauhashormonin määrä). Näistä kilpirauhas sairauteen viittaavia oli 7,2 % ja raja-arvoja 4,0 %, millä määrällä rotu on 77. sijalla OFA:n tilastoissa.

Synnyynnäistä sydänvikaa ei vuosina 1974 - 2004 tutkituilta koirilta löytynyt keltään.

OFA mainitsee pyreneittenkoiran rotuna, jolla esiintyy synnyynnäistä kuuroutta, joskaan sitä ei lueta rotuihin, joilla sitä esiintyy melko runsaasti (mm. dalmatialainen, cockerspanieli, englannin setteri). Valkopigmenttisillä koirilla raportoidaan esiintyvän muita rotuja enemmän synnyynnäistä kuuroutta.

Ranska

Ranskalainen kirjallisuus varoittaa seuraavista henkeä uhkaavista sairaustiloista pyreneittenkoirilla, mahankiertymä ja suolitukos. Pyreneittenkoiran varoitetaan myös olevan tavallista herkempi nukutusaineille sekä keskushermostoon vaikuttaville lääkeaineille.

Rodussa kerrotaan esiintyvän seuraavia synnyynnäisiä vikoja, ruokatorven laajentumaa, sisään kasvaneita kynsiä. Perinnöllisinä tai perinnöllisiksi epäiltyinä vikoina luetellaan lonkkanivelen dysplasia, lateraalinen patella luksaatio, kivespuutokset, kuurous, leukojen kasvuhäiriö (ylä/ alapurenta).

Lisäksi mainitaan seuraavat sairaudet reumatismi (artroosi, artriitti), maksa- ja munuaistulehdus, diabetes (sokeritauti), valeraskaus, kohtutulehdus, kalkkikramppi, nisäkasvain, urtikaria ja ekseema (ihottumia), epilepsia.

Norja

Norjassa vuosina 1987 - 2003 kuvattu 413 pyreneittenkoirankoiran lonkat, mikä on 47 % samalla aikavälillä syntyneiden pentujen määrästä. (878 pentua syntynyt 1987 - 2003). Näistä tervelonkkaisia (A+B) 82,6 % ja lonkkadysplasiaa (C,D,E) 17,4 prosentilla.

FCI-luokitus	A	B	C	D	E
lukumäärä	327	14	43	20	9
osuus %	79,2	3,4	10,4	4,8	2,2

Ruotsi

Ruotsissa siirryttiin vuonna 2000 arvioimaan lonkkaniveldysplasiaa FCI:n luokituksen mukaisesti. Rotuyhdistyksen lehdistä kerätyt vuosina 2000 - 2004 tutkitun 89 pyreneittenkoiran tulokset:

FCI-luokitus	A	B	C	D	E
lukumäärä	47	18	15	8	1
osuus %	52,8	20,2	16,9	9,0	1,1

Tervelonkkaisia (A+B) siis 73 % ja lonkkadysplasiaa 27 %.

4.7.8 Sairauksien merkitys jalostukselle

Jalostuksen tarkoituksena on tuottaa terveitä, rotutyypillisiä pyreneittenkoiria. Pyreneittenkoira ei ole perinnöllisistä sairauksista vapaa, joten jalostuksella tulisikin pyrkiä estämään sairauksien lisääntyminen.

Väistyvästi periytyviä sairauksia ehkäistään populaatiotasolla varmimmin välttämällä sukusiitosta ja huolehtimalla rodun geenipoolin monimuotoisuudesta.

Yksilötasolla on arvioitava sairauden vakavuutta ja perinnöllisyyden osuutta sairauden tai vian puhkeamisessa. Yleisohjeena voidaan pitää, että jalostuskoiran itsensä pitää olla kaikin tavoin terve, sairaita koiria ei tule käyttää jalostukseen.

Erittäin vakavien sairauksien kuten epilepsian ollessa kyseessä voi olla perusteltua rajoittaa myös niiden koirien jalostuskäyttöä, joiden jälkeläisissä on toistuvasti esiintynyt kyseistä sairautta.

Lievempien vikojen, ollessa kyseessä, saattaa riittää, että vältetään ”astuttamasta vikaa vialla”: esimerkiksi kyynäraste-1:lle täysin tervekyynäräinen ja C-lonkkaiselle A-lonkkainen pari.

Monet sairaudet puhkeavat koiran täytettyä kaksi vuotta. Mikäli nuoria uroksia käytetään monta kertaa jalostukseen ennen kuin ne ovat ehtineet täyttää kahta vuotta, riski sairaiden koirien käytöstä lisääntyy.

Pyreneittenkoirissa ei ole esiintynyt yksittäistä yleistä vakavaa sairautta. Yleisin yksittäinen jalostuskäyttöä rajoittava sairaus/vika on ollut lonkkanivelen dysplasia. Tutkimusten lisääntymisen myötä on myös havaittu ongelmia polvissa, kyynärnivelissä ja silmissä. Tästä johtuen jalostussuosituksia on tarkennettu.

On sitten kyse mistä sairaudesta tahansa, siitä tiedottaminen on ensiarvoisen tärkeitä rodun tulevaisuutta ajatellen.

4.7.9 Ulkomuoto ja sen kehittyminen

Viime vuosina suomalaisten pyreneittenkoirien taso on ulkomuodon suhteen mennyt parempaan suuntaan. Viime aikoina ei enää ole niin paljon olemukseltaan raskaita ja epätyypillisiä yksilöitä. Nykyään on esiintynyt liian kevyitä koiria, joilla ei ole riittävän vahvaa runkoa. Jonkin verran esiintyy myös liian kapeita ja siroja päitä. Pyreneläinen ilme, jossa mantelin muotoiset, hieman ulkonurkistaan ylöspäin vinot riittävän kaukana toisistaan olevat silmät ovat yksi merkittävimpiä asioita oikean muotoisen, pehmeälinjaisen ja täyteläisen pään lisäksi. Tällä hetkellä silmien ongelmina ovat liian pyöreät ja avoimet silmät. Tämä voi altistaa koiran tietyille silmätauti-ongelmille.

Vasemmalla pehmeä kiilanmuotoinen pää, joka on riittävän täyteläinen silmien alta.

Oikealla oikeanlainen sivuprofiili – matala kallo, jonka ylälinja loivasti kaartuva. Otsapenger eroaa pehmeästi kuonon linjasta.

Tavoitteena on, että pää on riittävän täyteläinen silmien alta, eli kuono liittyy sulavasti päähän ilman, että ylhäältä päin päätä katsoessa syntyy vaikutelmaa erillisestä kuonosta ja kallo-osasta ja niiden sivujen välisestä

kulmasta. Ylhäältä päin pään (eli kallo ja kuono-osa yhdessä) tulee siis näyttää suhteellisen leveältä tylpältä V-kirjaimelta, jossa kallo-osa on yhtä leveä kuin pitkäkin tai aavistuksen pituuttaan kapeampi. Kuonon tulee olla kallo-osaa hieman lyhyempi. Sivulta katsottaessa ei tulisi erottaa selvää otsapengertä, vaan ylä-ääriviivaltaan hieman kaareva kallo eroaa kuonolinjasta pehmeästi.

Tärkeintä on saada päistä rodulle tyypillisiä pehmeine linjoinen ja pyreneläisine ilmeineen sekä päästä eroon niin raskaista kuin liian keveistäkin päistä, korkeista otsapenkereistä sekä suurista ja pyöreistä silmistä. Sen jälkeen tulisi kiinnittää huomiota parhaissakin suomalaisien pyreneittenkoirien päissä esiintyviin yleisiin virheisiin, joita ovat puutteellisesti täyttyneet silmänaluset (eli kuono- ja kallo-osat erottuvat selvästi toisistaan sivulinjoiltaan), turhan korostuneet kulmakaaret, puutteelliset kallon kaaret (eli kallot, jotka ovat ylälinjaltaan liian tasaisia, ”lättämäisiä”) sekä riippuvat huulet. Myös liian ylös kiinnittyneitä korvia esiintyy jonkun verran.

Erittäin huomionarvoinen asia on pigmentti. Pyreneittenkoiran kirsun tulee olla täysin musta, kaikki muut värit kirsussa ovat hylkääviä virheitä.

Pyreneittenkoirat ovat Suomessa keskimäärin rakenteeltaan parempia kuin päiltään, mutta liian keveitä kuin raskaitakin koiria kuitenkin on. Tavoitteena tulee olla vahva mutta samalla tyylikäs ja elegantti sekä ehdottoman terverakenteinen pyreneittenkoira. Se ei missään nimessä saa antaa raskasta vaikutelmaa, mutta ei toisaalta myöskään kevyttä tai ilmavaa.

Kasvattajien tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota etuosiin. Etuliikkeissä esiintyy valitettavan paljon löysyyttä huonorakenteisten etuosien vuoksi.

Jonkun verran esiintyy myös huonorakenteisia takaosia. Pääasiallisina vikoina ovat lyhyt ja pysty lantio sekä suorat polvi- ja kinnerkulmaukset.

Heikot takaosat ja takaraajojen huono rakenne altistavat koiria vammautumisille.

Pyreneittenkoiran selkälinjan tulee olla suora ja selän vahva. Yleisimpiä virheitä suomalaisissa pyreneittenkoirissa ovat riippuvat selkälinjat ja liian pehmeät selät. Myös laskevia selkälinjoja tulee välttää.

Mittasuhteiltaan pyreneittenkoiran rungon tulee olla aavistuksen koiran säkäkorkeutta pidempi. Suomalaiset pyreneittenkoirat ovat mittasuhteiltaan melko hyviä.

Liikkeet ovat myös erittäin tärkeä ja huomionarvoinen osa pyreneittenkoiraa. Tavoitteena on voimakkaat, maatapeittävät ja vaivattomat, eikä niistä saa ilmentyä raskautta vähimmässäkään määrin. Pyreneittenkoira edustaa ravaajatyyppiä, eli sen tulee olla kestävä, mikä ei ole mahdollista ilman maatapeittäviä, pitkiä joustavia askelia. Takaliikkeissä yleisimpiä ongelmia ovat voimattomuus ja kunnan työnnön puuttuminen.

Pyreneittenkoiran kantaessa liikkeessä häntäänsä kaarella, kaari ei saa olla liian tiukka (pystykorvamainen), vaan sen keskellä tulee olla reikä, josta näkee läpi. Virheellisiin hännän asentoihin, kuten sen kantamiseen sivulla, tulee kiinnittää huomiota.

Kooltaan pyreneittenkoirauroksen tulee olla 70 - 80 cm korkea, nartun puolestaan 65 - 75 cm, 2 cm:n ylitys sallitaan tyypiltään erinomaisille koirille. Suomessa tilanne koon suhteen on tällä hetkellä melko hyvä, alimittaisia koiria ei ole kovinkaan paljon. Koirat eivät myöskään enemmistön osalta ole kokosuositusten ylärajoilla, nartut ovat enimmäkseen 70 cm tai alle ja harva uroskaan on 80 cm.

4.7.10 Tuomarien esittämiä puutteita koirien ulkonäössä

Kymmenen useimmin mainittua ulkonäkövirhettä summattuna erikoisnäyttelyissä vuosina 2002, 2003 ja 2005 annetuista arvosteluista. Tuomareina Moings, Reilhac ja Calendrin.

- niukka kinnerkulmaus

- silmien muodossa (avoimet, pyöreät) tai asennossa toivomisen varaa
- ahdas edestä
- kapea kallo
- vaaleat silmät
- liikunnassa toivomisen varaa
- ryhtivirhe
- liian vähän täytettä silmien alla
- otsapengertä
- löysät huulet

Sekä kymmenen seuraavaa, toistuvasti esiintynyttä ulkonäkövirhettä samoissa näyttelyissä

- pigmenttipuute huulissa
- turhan kevyt luusto
- kupera kallo
- pigmenttipuute kirsussa
- korkeat korvat
- kulmaluut korostuneet
- raskas pää
- hieman pitkä
- löysä kannus
- lyhyt kaula

4.7.11 Jalostustarkastus 2006, 2007 ja 2008

Jalostustarkastuksessa 2006 Elina Haapaniemi tarkisti viisi urosta ja seitsemän narttua. Kaikki koirat läpäisivät tarkastuksen, mutta seuraaviin seikkoihin kehoitettiin jalostuksessa kiinnittämään huomiota: viisi mainintaa etuosista, neljä mainintaa päistä, kaksi mainintaa luonteesta, kaksi mainintaa koosta, kaksi mainintaa keveydestä ja yksi maininta pigmentistä.

Jalostustarkastuksessa 2007 Elina Haapaniemi tarkasti neljä urosta ja kaksi narttua, kaikki läpäisivät tarkastuksen kommentein. Kommentit uroksilla liittyivät liikkeisiin, hännänkantoon ja takaosiin.

Jalostustarkastuksessa 2008 Elina Haapaniemi tarkasti kaksi nuorta narttua, maininnat pigmentistä, pituudesta, kulmauksista ja luustosta. Molemmat läpäisivät tarkastuksen kommentein, toiselle suositeltiin uusintatarkastusta nuoresta iästä johtuen.

5 Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Ei aiempaa tavoiteohjelmaa

6 Jalostuksen tavoitteet ja strategiat

6.1 Visio

Rotua harrastavan yhdistyksen tavoitteena on, että pyreneittenkoira, joka on pysynyt vuosisatoja samanlaisena tulee edelleen pysymään eleganttina. Tavoite on kaikin puolin realistinen ja rodun parhaimmiston edustajat alkavat jo joidenkin alkuperämaan tuomareiden mielestä olla lähellä oikeaa tyyppiä.

Pyreneittenkoiran käyttötarkoitukseen vahtina ja seurakoirana tulevaisuus tuskin tuo suuria muutoksia. Kiinnostus pyreneittenkoiraan laumanvartijana on lisääntynyt, joten voimme hyvinkin tulevaisuudessa nähdä koiria tässä tehtävässä.

Uhkana tulevaisuudelle on luonteiden heikkeneminen mm. arkuuden, hermostuneisuuden ja aggressiivisuuden lisääntyminen. Mikäli rotu saa kyseenalaista mainetta heikkoluonteisten yksilöiden takia, se on kohtalokasta koko rodulle.

Ulkomuototuomareilla on suuri vaikutus rodun kehittymiseen. Usein kasvattajat kasvattavat sitä tyyppiä, mitä näyttelyissä palkitaan, ja mikäli näyttelyissä palkitaan koiria, joilla on hylkääviä virheitä tai jotka ovat muuten tyyppitömiä, niin ajan myötä rodun ulkonäköön liittyvät ominaisuudet muuttuvat. Rodunomainen ulkonäkö on

tärkeää, mutta jalostusyksilöiden tittleitä ja näyttelysaavutuksia ei pidä yliarvostaa. Jalostukseen tulee käyttää terveitä rodunomaisia yksilöitä laajasti geenipoolia vaalien.

Parhaisiin tuloksiin päästään, mikäli kasvattajien kesken saadaan rakennettua suunnitelmallinen, toimiva yhteistyö.

6.2 Rotua harrastavan yhdistyksen tavoitteet

6.2.1 Yleiset tavoitteet

Rotua harrastavan yhdistyksen jalostuksen tavoitteena on terveen, terverakenteisen, hyväluonteisen ja mahdollisimman rodunomaisen kannan ylläpitäminen ja kehittäminen.

6.2.2 Geenipohjan laajuus

Tavoitteena on geenipohjan laajentaminen mahdollisimman laajaksi.

- useampien yksilöiden käyttäminen jalostukseen, ”potentiaalit pojat” -ohjelma, jolla jalostusjaos esittää jalostussuositukset täyttäviä uroksia.
- jalostussuositusten väljentäminen, kuitenkin tinkimättä terveydestä, ainoastaan näyttelytuloksista
- saada pidettyä keskimääräinen sukusiitosaste pienenä ja suuntaus laskevana.
- kasvattajien keskinäinen suunnitelmallinen yhteistyö
- matadori jalostuksen välttäminen

6.2.3 Koiran terveys

Tavoitteena on terve koira. Terveellä koiralla ei ole sen jokapäiväistä elämää haittaavia vikoja tai sairauksia eikä sillä ole todettuja perinnöllisiä vikoja tai sairauksia.

Tavoitteena on, että jalostukseen käytettävät koirat ovat terveitä ja hyväkuntoisia

Tavoitteena on, että kaikki jalostukseen käytettävät koirat olisi tutkittu lonkkien, kyynärien ja polvien osalta.

Liitytty Pevisa-ohjelmaan vuoden 2008 alusta. Kyseinen Pevisa ohjelmaan liittyminen on hyväksytty yhdistyksen vuosikokouksessa maaliskuussa 2007.

Ulkomuodolliset ominaisuudet

Tavoitteena on rotumääritelmän mukainen tyyppi, jolla on terve toimiva rakenne.

6.2.4 Luonne

Tavoitteena on käyttää jalostukseen koiria, jotka ovat luonteeltaan mahdollisimman paljon rotumääritelmän mukaisia, ottaen huomioon rodun alkuperäinen käyttötarkoitus. Vaikka pyreneittenkoira ei Suomessa laumaa kovin yleisesti vartioikaan, luonteen tulee pysyä sellaisena, että koira voidaan alkuperäiseen tehtäväänsä käyttää. Uhkana ovat nyky-yhteiskunnan vaatimukset koirien luonteen suhteen, miten määritellä oikean tyyppinen varautuneisuus, sekoittamatta sitä vihaisuuteen tai heikkohermoisuuteen.

Rekisteröintimäärät

Rekisteröintimäärien suhteen ei aseta tavoitteita.

6.3 Rotua harrastavan yhdistyksen strategia

6.3.1 Keinot tavoitteiden saavuttamiseksi

Rotua harrastavan yhdistyksen tavoitteiden saavuttamiseksi yhdistys kannustaa kasvattajia käyttämään jalostukseen mahdollisimman tyypillisiä, rotumääritelmän mukaisia, terveitä, **terveluonteisia ja tasapainoisia** koiria.

Jalostussuositukset

Yhdistyksen jalostussuositukset ovat yhdistyksen vuosikokouksen hyväksymiä ohjeita jalostuskoirilta vaadittavista ulkomuodollisista seikoista, luonteesta, terveystutkimuksista ja tutkimustulosten raja-arvoista. Voimassaolevat jalostussuositukset ovat yhdistyksen www-sivuilla, saatavina jalostustoimikunnalta ja vuosittain yhdistyksen julkaisussa. Suosituksia voidaan päivittää tarvittaessa ilman, että koko Jalostuksen Tavoite Ohjelmaa päivitetään uudestaan.

Suomen Pyreneläiset ry:n jalostussuositukset pyreneittenkoirille

(Alkaen 7.11.2009 jolloin hyväksytyt yhdistyksen syyskokouksessa)

Jalostussuositusten tulee täytyä astutushetkellä.

Kasvattajan tulee olla sekä Suomen Kennelliiton että Suomen Pyreneläiset ry:n jäsen ja hänen tulee käyttää kaikissa sopimuksissa Suomen Kennelliiton lomakkeita.

Jalostukseen suositellaan käytettäväksi mahdollisimman tyypillisiä, rotumääritelmän mukaisia, terveitä ja hyväluonteisia koiria.

1. Lonkat: Jalostukseen käytettävien pyreneittenkoirien tulee olla virallisesti lonkkakuvattuja. Jalostukseen käytettävien koirien lonkkatutkimuksen tulos tulee olla korkeintaan C.

2. Kyynärät: Jalostukseen käytettävien pyreneittenkoirien tulee olla virallisesti kyynärtutkittuja. Jalostukseen käytettävien koirien kyynärtutkimuksen tulos tulee olla korkeintaan 0/0

3. Polvet: Jalostukseen käytettävien pyreneittenkoirien tulee olla virallisesti polvitutkittuja. Jalostukseen käytettävien koirien polvitutkimuksen tulos tulee olla korkeintaan 0/0

4. Silmät: Jalostukseen käytettävien pyreneittenkoirien tulee olla virallisesti silmäpeilattuja.

Koiria, joilla on lievä silmälöydös, voidaan käyttää jalostukseen. Lieviksi silmälöydöksiksi (silmäsairauksiksi) luetaan: PPM, PHTVL/PHPV 1 ja MRD. Käytettäessä jalostukseen koiraa, jolla on lieväksi määritelty silmäsairaus, tulee toisen osapuolen olla silmiltään täysin terve.

5. Ikävaatimukset: Jalostukseen käytettävän pyreneittenkoiran tulee olla vähintään 24 kk vanha. Nartun tulee olla alle 8 vuotias. Pyreneittenkoiran todennäköisesti suuren pentumäärän vuoksi nartulle suositellaan korkeintaan kahta pentuetta.

6. Sairaudet: Rodussa todetut sairaudet tulee huomioida jalostuksessa siten, että pyritään estämään niiden lisääntyminen. Mahdollisesti perinnöllistä sairautta mm. epilepsia, autoimmuunisairauksia ja sydänsairauksia sairastavia koiria ei tule käyttää jalostukseen.

7. Läheinen sukusiitos: Pentueen sukusiitosasteen tulee olla alle 6.25 % laskettuna 5 sukupolvella.

8. Matador-jalostuksen vastustaminen: Jotta rodun perimä ei kaventuisi liikaa, yhden yksilön jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 10% viimeisten 2 vuoden sekä korkeintaan 5% viimeisten 4 vuoden rekisteröinneistä rodussa. Määrä ei saa ylittyä kummallakaan tavalla laskettuna.

9. Näyttelytulokset: Jalostukseen käytettävillä pyreneittenkoirilla tulee olla vähintään 24 kk iässä saavutettu näyttelytulos, jonka tulee olla vähintään EH (erittäin hyvä)

10. Suositukset täyttävät yhdistelmät: Mikäli yhdistelmä täyttää edellä mainitut suositukset, yhdistelmä voidaan tehdä ilman jalostustoimikunnalle tehtävää jalostustiedustelua.

11. Yhdistelmät, jotka eivät täytä suosituksia: Mikäli yhdistelmä ei täytä edellä mainittuja suosituksia tai käytetään ulkomaista koiraa, jalostustiedustelu tehdään kirjallisesti 2 kk ennen astutusta. Tällöin kasvattaja toimittaa jalostustoimikunnalle yhdistelmän sukutaulun sekä saatavilla olevat terveystiedot.

12. Yleistä: Jalostustoimikunta voi suosituksissaan poiketa edellä olevasta, mikäli siihen on riittävät perusteet: esimerkiksi yhdistelmä tuo uutta verta tai säilyttää häviämässä olevia linjoja.

Jalostustoimikunta toimii ohjaavassa ja neuvovassa mielessä yhteistyössä kasvattajien kanssa. Se haluaa kuitenkin painottaa, että vastuu rodun kehityksestä on niin kasvattajilla kuin urosten omistajilla. Tavoitteena tulee olla laadun parantaminen eikä määrän lisääminen

Suomen Pyreneläiset ry toivoo lämpimästi, että kasvattajat maksaisivat pennunostajiensa ensimmäisen vuoden jäsenmaksun yhdistyksessämme.

13. Pentuvälitys: Kaikki SKL:n koirarekisteriohjeen perusteella rekisteröintikelpoiset pentueet voi ilmoittaa yhdistyksen pentuvälitykseen. Kasvattaja ilmoittaa yhdistelmän tiedot kirjallisesti tai sähköpostilla jalostustoimikunnalle, pentuvälittäjälle ja webmasterille. Yhdistys julkaisee www-sivuilla myös kasvattajien ilmoittamat suunnitellut ja astutetut yhdistelmät. Pentue on välityksessä kaksi kuukautta, ellei kasvattaja ilmoita jatkosta. Jalostussuositukset täyttävät yhdistelmät saavat maininnan ”yhdistelmä täyttää jalostussuositukset”. Mikäli yhdistelmä ei täytä kaikilta osin jalostussuosituksia, pentueen tiedoissa mainitaan suosituksiin liittyvät puutteet.

6.3.2 Geenipohjan laajentaminen

Jotta rodun perimä ei kaventuisi liikaa, yhden yksilön jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 10% viimeisten kahden vuoden, sekä korkeintaan 5% viimeisten viiden vuoden rekisteröinneistä rodussa. Määrä ei saa ylittyä kummallakaan tavalla laskettuna. Pentueen sukusiitosprosentin tulee olla alle 6.25, viidellä sukupolvella laskettaessa. Jalostustoimikunta pitää yllä listaa jalostussuositukset täyttävistä uroksista. Lista on nähtävillä yhdistyksen verkkosivuilla, sekä vähintään kaksi kertaa vuodessa yhdistyksen julkaisussa. Kasvattajapäivillä vuosittain pohditaan keinoja, joilla jalostukseen käytettävää materiaalia laajennettaisiin.

6.3.3 Terveiden edistäminen

Jalostuksessa ei suositella käytettävän sisäsiitosta, jotta väistävasti periytyvien sairauksien riski ei lisääntyisi. Kasvattajapäivät järjestetään kerran vuodessa, päivien yhteydessä on luento/luentoja koiran terveydestä ja periytyvyydestä. Yhdistys pyrkii järjestämään joukkotutkimuksia polvi- ja silmänsairauksien havaitsemiseksi. Vuosittain tehdään yhteenveto terveysvaatimusten täyttymisestä. Vuoden 2008 alusta rodulla on PEVISA-ohjelma lonkkien ja kyynärien tutkimuspakon osalta.

Terveyskysely:

Joulukuussa 2004 otettiin käyttöön uusittu, erittäin laaja terveystarkastuskaavake. Kaavakkeella toivotaan saatavan uutta tietoa rodun terveydentilasta. Kaavake on vähintään kerran vuodessa yhdistyksen julkaisussa, tulostettavissa jatkuvasti yhdistyksen verkkosivuilta, ja sitä on jaossa yhdistyksen tapahtumissa.

Pentueseurantalomake

Jalostustoimikunta postittaa kasvattajille pentueseurantalomakkeen. Lomakkeella toivotaan saatavan lisätietoa synnytyksistä, nartun kunnosta synnytyksen jälkeen, syntyneiden ja mahdollisesti synnytyksen jälkeen kuolleiden pentujen määrästä, kuolinsyistä ja mahdollisista havaituista sairauksista. Lomakkeella kasvattaja voi ilmoittaa myös yhdistelmiä rasittavista vioista ja sairauksista.

Kasvattajapäivät:

Kerran vuodessa pyritään järjestämään kasvattajatapaaminen. Tapaamisen tarkoituksena on keskittyä yhdessä pohtimaan rodun tulevaisuudennäkymiä. Tapaamisten yhteyteen pyritään järjestämään erilaisia asiantuntijaluentoja.

Kasvattajien aktivointi:

Yhdistys keskittyy miettimään keinoja, joilla kasvattajat ja koirien omistajat saataisiin ymmärtämään geenipoolin laajentamisen ja tutkimusten merkitys rodun terveyden säilyttämisessä. Rodun säilyminen terveenä ja tyypillisenä on kaikkien yhteinen asia. Keskitytään luomaan kasvattajien välille yhteistyötä.

Koulutus:

Jalostustoimikunnan jäsenet pyrkivät mahdollisuuksiensa mukaan osallistumaan kennelliiton järjestämiin koulutustilaisuuksiin. Omalta osaltaan yhdistys panostaa kouluttamiseen järjestämällä kasvattajapäivien yhteyteen luentoja, joita ei ole suunnattu pelkästään kasvattajille.

6.3.4 Ulkomuoto

Jalostustarkastukset:

Yhdistys pyrkii järjestämään vähintään joka toinen vuosi jalostustarkastuksen, jonka yhteydessä voidaan järjestää asiantuntijaluentoja. Pyrkimyksenä on järjestää myös jälkeläiskatselmuksia.

Erikoisnäyttely

Joka toinen vuosi yhdistys järjestää erikoisnäyttelyn.

6.3.5 Luonne ja käyttöominaisuudet

Luonnetesti:

Ensimmäinen luonnetesti ja BH-koe yhdistyksen järjestämänä oli lokakuussa 2006. Tämän jälkeen testi pyritään järjestämään joka toinen vuosi.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet

6.4.1 Populaatio

Vahvuudet Sukusiitosprosentit pentueissa aika pieniä. (s.15) Sukusiitosprosentit laskusuunnassa	Mahdollisuudet Keinosiemennys antaa lisämahdollisuuksia. Tuonti helpottunut. Perimän monimuotoisuuden säilyttäminen, linjojen lisääminen.
Heikkoudet Yksittäisten urosten liikakäyttö. Monet linjat perustuvat samoihin esi-isiin.	Uhat Geenipooli supistuu. Tuontikoirien terveydellinen tausta vaikea selvittää. Joidenkin suomalaisten linjojen sammuminen, yksittäisten koirien liikakäyttö.

6.4.2 Luonne

Vahvuudet Luonne pääosin kunnossa. Hyvä vahtivietti, uskollinen perheelleen. Rohkea, uskollinen, älykäs.	Mahdollisuudet Säilyminen hyvänä mahdollista, mikäli luonteisiin kiinnitetään huomiota. Oikealla koulutuksella ihanne vahti tai perhekoira.
Heikkoudet Laumasidonnaisuus / eroahdistuneisuus Dominanssi ongelmat. Vaativa Signaaliherkkyys	Uhat Väärin sosiaalistettuna ongelmallinen. Koirat joutuvat ”kiertoon” Lisääntynyt aggressiivisuus. Ärsytyskynnyksen alentuminen. Lisääntynyt arkuus. Ylimenevä varautuneisuus / pelokkuus

6.4.3 Terveys

Vahvuudet Jättiroduksi suhteellisen terve rotu. Rodun keski-ikä korkea. Terveyskyselyiden perusteella ei tyypisairautta.	Mahdollisuudet Terveysseurannalla asioihin voidaan puuttua ajoissa. Kasvattajien avoimuudella ja yhteistyöllä voitaisiin saavuttaa paljon. Hyvän lonkkatilanteen säilyttäminen
Heikkoudet Tutkimattomia koiria käytetään jalostukseen. Altis kasvuhäiriöille.	Uhat Jalostukseen käytetään liian nuoria koiria. Tiedossa olevat sairauksien leviämiset kannassa. Tiedostamattomien sairauksien leviäminen kannassa. Lonkkatilanteen heikkeneminen. Kynnärien huonontuminen. Epilepsia Takaraajojen ongelmat

6.4.4 Rakenne

Vahvuudet Suorat eturaajat Ei löysiä välikämmeniä Pääpiirteittäin terverakenteisia Tiiviit kypälät	Mahdollisuudet Tason säilyttäminen ja parantaminen mahdollista. Vaalitaan tervettä, toimivaa rakennetta.
Heikkoudet Suoria polvia, heikkoja etuosia. Liian raskaita esiintyy. Suorat takakulmaukset	Uhat Pyreneittenmastiffimaiset lisääntyvät Polvikulmaukset menetetään, polvivammat lisääntyvät.

6.4.5 Markkinapotentiaali

<p>Vahvuudet Seurakoiramaisuudesta huolimatta vahtivietti tallella. Suomalaiset koirat keskimäärin hyvälaatuisia, rotu kiinnostaa.</p>	<p>Mahdollisuudet Laumanvartijoiden käyttö lisääntyy. Kysyntä ja tarjonta sopusoinnussa, ei ”alennusmyyntiä”</p>
<p>Heikkoudet Hyötykäyttö vähäistä. Isokokoisien rodun maine voi kärsiä vähästä. Pentujen myynti rotua ymmärtämättömille, ei sovi kaikille ja joka paikkaan → vähän todellisia sopivia pennunostajia.</p>	<p>Uhat Käytöshäiriöt lisääntyvät, josta johtuen kysyntä supistuu. Pentuja teetetään liikaa ja kodinvalitsemiskriteereistä tingitään.</p>

6.4.6 Varautuminen ongelmiin

RISKI	SYY	VARAUTUMINEN	MITEN VÄLTETÄÄN	UHAN TOTEUTUESSA MERKITSEE
Mikä tahansa perinnöllinen sairaus puhkeaa laajalla rintamalla missä päin maailmaa tahansa.	Tiedon ja tiedotuksen puute maailman laajuisesti.	Tutkitaan koirat monien uhkien varalta, jotta meitä uhkaavassa tilanteessa löytyy taustatietoa. Tiedotuksen edelleen kehittäminen, tiedon keruun kehittäminen ja tallentaminen. Pyreneittenkoirat mukana Suomen akatemian tutkijan H.Lohen genetiikka tutkimuksessa	Tutkitaan koiria eri sairauksien varalta, ettei tilanne pääse yllättämään, vaan saamme ajoissa vihjeitä ja pystymme poistamaan jalostuksesta sairast koirat. DNA-testeillä voidaan tulevaisuudessa tunnistaa myös eri sairauksien kantajat.	Kasvatustyö loppuu terveiden koirien puutteeseen.
Rodun luonteen muuttuminen.	Halutaan nyky-yhteiskuntaan paremmin soveltuvia koiria, halutaan pelkästään käyttö- tai näyttelykoiria	Tiedostetaan riski ja korostetaan alkuperäisen luonteen merkitystä. Luonnetestaus.	Valistus. Yhteistyö kasvattajien kesken.	Syntyy uusi koirarotu. Ongelmakoirat lisääntyvät Laumanvartijan ominaisuus katoaa.
Kannan geenipohja kapenee.	Pienenhö kanta maailmanlaajuisesti, Eurooppalaiset koirat keskenään sukua, vähän ns.vierasta verta. Tuontikoiria vähän. Urosten liikakäyttö	Suunnitelmallinen ja pitkäjänteinen jalostus jo yksittäisissä yhdistelmissä. Matador jalostuksen vastustaminen.	Yhdistelmillä joissa pieni sukusiitosaste tai ulkosiitos. Käyttämällä linjoja, jotka ovat häviämässä. Pyrkimällä kasvattamaan tehollista populaatiokokoa, käyttämällä jalostukseen koiria mahdollisimman monesta sukulinjasta.	Rotu homotsygoituu, kaikki yksilöt sukulaisia keskenään, sukusiitosdepressio, jalostaminen päättyy materiaalin ja muuntelumahdollisuuksien loppuessa

6.4.7 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

Jalostustoimikunta

Suomen Pyreneläiset ry:n jalostustoiminnassa on kolme rotua, pk.pyreneittenpaimenkoira, lk pyreneittenpaimenkoira ja pyreneittenkoira.

Suomen Pyreneläiset ry:n jalostustoimikuntaan kuuluu puheenjohtaja ja vähintään kuusi jäsentä. Yhdistyksen hallitus nimittää puheenjohtajan joka yhteistyössä hallituksen kanssa muodostaa jalostustoimikunnan.

Puheenjohtajan ja jäsenten toimikausi määräytyy jalostustoimikunnan toimintaperiaatteiden mukaisesti. Toimikunnan jäsenten tulisi edustaa monipuolisesti yhdistyksen edustamien rotujen ja rotumääritelmien sekä jalostuksen tuntemusta.

Jalostustoimikunnan tehtävänä on yhdistyksen edustamia rotuja koskevan tiedon kerääminen, välittäminen ja tallentaminen sekä yhdistyksen edustamien rotujen kasvatukseen ja jalostukseen liittyvä neuvonta ja opastaminen yhdistyksen edustamien rotujen JTO:n ja jalostustoimikunnan toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Jalostustoimikunnan tehtävänä on seurata ja pyrkiä ohjaamaan, neuvovassa ja opastavassa mielessä, edustamansa rodun tilaa ja kehitystä maassamme.

Jalostustoimikunta päivittää listaa jalostussuosituksia täyttävistä uroksista ja osallistuu luonnetestin järjestämiseen. Luonnetestien tulosten ja terveystutkimuksista saadun luonneosion vastausten perusteella laaditaan erillinen luonnekysely, mikäli vastaukset antavat siihen aihetta. Vuonna 2007 tammikuussa lähetettiin kaikille kasvattajille, pentueseurantalomake, jolla kasvattaja voi antaa tietoja pentueistaan. Vastauksilla toivotaan saatavan lisää tietoa mahdollisten rotutyypillisten ongelmien kartoittamiseen.

Toimintaan kuuluu myös kerätä / päivittää terveystutkimuksista sekä Suomen Kennelliitosta saapuvien virallisten terveystutkimuslausuntojen perusteella saatuja terveystietoja.

Yhdistyksen terveystietolomakkeen pohjalta saadut terveystiedot päivitetään koiran omistajan antaman julkaisuluvan perusteella.

Toimikunta laatii ja käyttää tarkoitukseen sopivia lomakkeita eri muodoissaan.

Lisäksi sen tehtävänä on seurata koirayksilöiden jälkeläisosoituksia ja vastata jalostustiedusteluihin.

Jalostustoimikunta toivoo kasvattajien apua ja yhteistyötä mahdollisimman kattavien tietojen kokoamisessa.

Yhdistys kurssittaa toimihenkilöitä tarpeen mukaan.

Jalostustoimikunnan toimintaperiaatteet hyväksytyt suomen Pyreneläiset ry:n vuosikokouksessa 21.3.2009

6.5 Aikataulusuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

2004 Laajennettu terveystarkastus otettiin käyttöön	2005 Erikoisnäyttely + kesäpäivät. Kasvattajapäivät, luento pienellä geenipoolilla jalostamisesta. Rodun tilanteesta tiedustelu kasvattajille. Kooste tiedustelusta esitettiin kasvattajapäivillä pohjustamaan JTO:ta. Kysely kasvattajille jalostussuositusten uusimiseksi. Silmä-polvitarkastus
2006 Suunnitellaan jalostustarkastuslomake Jalostustarkastus BH-koee Luonnetesti Uusien jalostussuositusten käyttöönotto Kasvattajapäivät + luento	2007 Erikoisnäyttely Yhteenveto terveystarkastuksista Yhteenveto tutkimustuloksista Kasvattajapäivät + luento Silmä- ja polvitarkastus Haetaan Pevisaan lonkkien, kyynärien tutkimuspakon osalta
2008 Jalostustarkastus Luonnetesti Yhteenveto terveystarkastuksista Kasvattajapäivät + luento	2009 Erikoisnäyttely Kasvattajapäivät + luento Selvitys jalostussuositusten käytöstä Silmä- ja polvitarkastus
2010 Jalostustarkastus Luonnetesti Yhteenveto terveystarkastuksista Kasvattajapäivät + luento	2011 Erikoisnäyttely Kasvattajapäivät Yhteenveto vuosilta 2006-2011 Silmä- ja polvitarkastus

7 Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Jalostustoimikunta on ensisijaisesti vastuussa tavoiteohjelman toteutumisen seurannasta. Koska jalostustoimikunta toimii hallituksen alaisuudessa, jalostustoimikunta raportoi hallitukselle, joka viime kädessä valvoo tavoiteohjelman noudattamista.

Rotua harrastava yhdistys (Suomen Pyreneläiset ry) on velvollinen huomioimaan jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteet toimintasuunnitelmia laatiessaan.

Jalostustoimikunta ja -jaostot ovat velvollisia raportoimaan vuosittaisissa toimintakertomuksissaan tavoiteohjelman toimenpiteiden toteutumisesta sekä asetettujen päämäärien saavuttamisesta.

Toimintakertomuksen yhteydessä on esitettävä yhteenveto edellisen vuoden rekisteröinneistä sekä muista kannan rakenteeseen liittyvistä seikoista: sukusiitosprosentit, jälkeläismäärät, tutkitut/ tutkimattomat jalostukseen käytetyt koirat.

Toimintakertomus on julkaistava yhdistyksen lehdessä.

Tavoiteohjelma kokonaisuudessaan on oltava yhdistyksen verkkosivuilla. Sitä päivitetään tarvittaessa, vähintään kuitenkin viiden vuoden välein. Mikäli tavoiteohjelmaan suunnitellaan muutoksia, suunnitellut muutokset on esitettävä siinä lehdessä, jossa esitetään kokouskutsu kokoukseen, jossa muutokset käsitellään.

8 Lähteet

Cockenpot, Benoit: "Le Montagne des Pyrénées". 1998.

Luquet, Maurice, Dr.Vet: "le chien de montagne des PYRENEES". 1990.

Mitä on raivosyndrooma? Katsausartikkeli, jossa alkuperäislähteenä mm. Scott & Fuller: "Genetics and social behaviour of the dog"

Norjan Pyreneittenkoirayhdistyksen jäsenlehti

Orthopedic Foundation for Animals, www.offa.org

Strang, Paul: "The New Complete Great Pyrenees". 1991.

Ruotsin Pyreneittenkoirayhdistyksen jäsenlehti Patou

Suomen Pyreneläiset vuosijulkaisut 1996-2003

Suomen Pyreneläiset jäsenlehdet

Great Pyrenees Club of America – Breed Information (<http://clubs.akc.org/gpca/gpcabreed.html>)

<http://clubs.akc.org/gpca/ghist.html>

Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä

Pyreneittenkoira – lehti 1/1983

<http://www.dogsports-online.com/lte/esittely.htm>

CERFin tiedote osoitteessa <http://www.vmdb.org/dx1.html>

Suomen Pyreneläiset jäsenlehti 1/96 mitä luonnetesti kertoo pyreneläisistä/ Päivi Kaasinen

Dr George Strain, Louisiana State University, USA DEAFNESS IN DOGS & CATS

Terveempien koirarotujen puolesta - sukusiitosdepressiota ja matadorijalostusta vastaan/

Katariina Mäki ja Tarja Ekman

9 Liitteet

Pentueseurantalomakkeet

Jalostustoimikunnan toimintaperiaatteet

Terveyskysely

Rotumääritelmä

Pyreneittenkoirat Suomessa, lyhyt katsaus historiasta tähän päivään.

Tuonnit 1970 – 1989